

Contra Jacobitas

Ἰωάννου ταπεινοῦ μοναχοῦ Δαμασκηνοῦ τόμος ὡς ἐκ προσώπου Πέτρου τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Δαμασκοῦ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον δῆθεν τοῦ Δαραίας τὸν Ἰακωβίτην.

1 «Οὐδὲ τὸ καλὸν καλόν, ὅτε μὴ καλῶς γένηται», σοφῶν ῥῆσις σοφὴ τίς ἐστίν. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τοῖς Ἑβραίων παισὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος ὡς ζῆλον μὲν θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν, οὐκ ἐν ἐπαίνῳ τὴν μαρτυρίαν τιθεῖς, ἀλλὰ δήπου μεμφόμενος. Καλὸν ὁ ζῆλος τῆς εὐσεβείας, ἀλλ' ἀγάπη συγκεκραμένος· στυγητὸν ἢ κακία, ἀλλ' ἐλέους ὁ ταύτην δεχόμενος ἄξιος. Μισῶ τὴν σηπεδόνα, τὸ μέλος δὲ περιέπω, ἕως οὐπω τέλεον ἄχρηστον, καὶ «πάντα μὲν δὴ κάλων κινῶ», τὸ δὴ λεγόμενον, καὶ τέχνην ἀνιχνεύω ἅπασαν καὶ ἀλεξίκακον μηχανῶμαι φάρμακον καὶ θεὸν ἐπιβοῶμαι συνέριθον αἰδοῖ καὶ πόθῳ τοῦ ὁμοφύλου καὶ τῆς ὁμωνυμίας βαλλόμενος καὶ τὸν θύραθεν μῶμον ἀποσειόμενος. Εἰ μὲν οὖν πείσω, τὴν ὑγίειαν τῷ δεδωκότι χάρις τῆς ὑγείας· εἰ δὲ μὴ πείσω, «ιατταταιὰξ τῶν κακῶν, ιατταταῖ» τομῇ τὸ ποθούμενον παραδίδωμι, ἀλγῶν μὲν, ἀλλ' ὅμως ἐκδίδωμι φεύγων τὴν συνουσίαν, ὡς ἂν μὴ διανεμηθεῖ τὸ κακόν, ὡς πλείονα γενέσθαι τὰ ἀχρειούμενα, καὶ μετὰ τοῦ προφήτου οὐκ ἐπιτωθάζων, ἀλλ' ὀδυρόμενος φθέγγομαι· «Ἰατρεύσαμεν τὴν Βαβυλῶνα καὶ οὐκ ἰάθη.» Καὶ τὴν αἰτίαν προστίθημι· «Διότι οὐκ ἠθέλησεν.» Αὐθαίρετος γὰρ ἢ τε νόσος καὶ τῆς θεραπείας ἢ εἰσδοχή. Ταῦτά με πρὸς τὸ γράφειν παρῶρ μῆσεν· οὐκ ἔρις, οὐ ζῆλος, οὐκ ἔλεγχος, οὐ νίκης ἔφεσις, οὐκ ἐπιδείξεως τρόπος, οὐ μῖσος, ἀλλ' ἔλεος ἐκ πόθου θεοῦ καὶ τοῦ πλησίον ὀρμώμενος. «Ἐὰν γὰρ ὑποστείλῃ», φησὶν, «οὐκ εὐδοκεῖ ἐν σοὶ ἢ ψυχῇ μου.» Εἰς τοῦτο γὰρ ἡμᾶς ὁ θεὸς ἔθετο· παρακαλεῖν, νουθετεῖν, ἐπιστρέφειν, φιλοκαλεῖν, σκάπτειν, κόπρον περιτιθέσθαι, θεραπεύειν τὴν ἀκαρπίαν. Ἀκαρπίαν δὲ καὶ τὴν κακοκαρπίαν φαμέν ὡσπερ ἄφωνον τραγωδὸν τὸν κακόφωνον· «οὐαὶ γάρ μοι, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι», καὶ εἰ κατορύξω τὸ τάλαντον, ἀχρεῖος καὶ πονηρὸς διὰ τὸν ὄκνον γινόμενος ἀποπεμφθήσομαι τῆς χαρᾶς τοῦ κυρίου μου. Δέξασθε τοίνυν λόγον ἰάσεως τῆ τοῦ πνεύματος κροτούμενον χάριτι, ὡς ἂν ἡσθῆ μὲν θεός, κοινωνὸν δὲ τῆς εὐφροσύνης τὴν ἐκκλησίαν ποιήσητε. Μίαν δὲ ταύτην ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων ὁ σταυρὸς τοῦ κυρίου εἰργάσατο.

2 Ἐπειδὴ περὶ φύσεως ὁ σύμπαξ ἡμῖν λόγος κεκρότηται, τοῦτο φαμεν, ὡς ἐπὶ μὲν τῆς ἀγίας καὶ ὑπερουσίου θεότητος ἦτοι τῆς μοναρχικῆς καὶ ὁμοουσίου τριάδος, Ἄρειος μὲν καὶ Εὐνόμιος καὶ ἢ τούτων πολυθεὸς καὶ οὐδὲν ἦττον ἄθεος συμμορία τρεῖς οὐσίας ἀναφανδὸν ἐφληνάφησαν, ταῖς ὑποστάσεσι τὴν φύσιν συνδιατέμνοντες, κακῶς εἰδότες, καὶ τῇ ὑποστάσει ταὐτὸν τὴν φύσιν νοήσαντες, Σαβέλλιος δὲ ὁ Λίβυς μίαν ἀφρόνως ὑπόστασιν ἐξηρεύξατο συναϊρῶν κακῶς τὰς τρεῖς καὶ συναλείφων διὰ τὸ μοναδικὸν τῆς οὐσίας εἰς μίαν ὑπόστασιν ἴσον τῇ φύσει νομίσας καὶ τὴν ὑπόστασιν, –ἐπὶ δέ γε τῆς ὑπεραγάθου καὶ σωτηρίου οἰκονομίας τοῦ ἑνὸς τῆς ἀγίας τριάδος θεοῦ λόγου τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ πατρὸς, κυρίου δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ μὲν κακὸς κακῶς ἀπολόμενος ὁ ἀνθρωπολάτρης Νεστόριος καὶ ὁ Διόδωρός τε καὶ ὁ Μομφουεστίας Θεόδωρος δύο τὰς φύσεις εἰδότες διαιροῦσι καὶ τὴν ὑπόστασιν καὶ συναριθμοῦσι ταῖς φύσεσι δύο καὶ τὰς ὑποστάσεις φασὶ καὶ τὸν ἕνα υἱὸν καὶ Χριστὸν καὶ κύριον εἰς δύο

υιούς και δύο κατατέμνουσι πρόσωπα διὰ τὸ ταῦτὸν ὑποτοπάσαι τῇ φύσει καὶ τὴν ὑπόστασιν, Διόσκορος τε καὶ Σεύηρος καὶ ἡ τούτων πολυκέφαλος καὶ διὰ τοῦτο ἀκέφαλος ὕδρα μίαν ὑπόστασιν θέμενοι μίαν καὶ τὴν φύσιν ὠρίσαντο μὴ εἰδότες «μηδὲ ἂ λέγουσι μηδὲ περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται»· μίαν γὰρ καὶ οὗτοι περὶ τὴν φύσιν καὶ τὴν ὑπόστασιν τὴν δόξαν ἐνόησαν καὶ οὐ μέχρι τούτου τὴν ἀσέβειαν ἔστησαν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἀγίας καὶ ὑπερθέου τριάδος τρεῖς μὲν μερικὰς οὐσίας καὶ φύσεις ἐδόξασαν, μίαν δὲ κοινήν θεωρία, οὐκ οἶδ' ὅπως, εἶναι δοκοῦσαν καὶ ἀνυπόστατον, οὐκ εἰδότες οἱ γεννάδει καὶ δῆθεν σοφοί, ὡς οὐ παντάπασι χρῆ τοὺς εὐσεβείας ἀντεχομένους τῶν ἕξω σοφῶν τοῖς δόγμασιν ἔπεσθαι, δοκίμους δὲ τραπεζίτας γίνεσθαι ἐπιγινώσκειν τε τῆς ἀληθείας τὸ χάραγμα καὶ διακρίνειν τοῦ κιβδήλου τὸ δόκιμον.

3 Ἄλλ' οὐχ οὕτω τῆς εὐσεβείας οἱ τρόφιμοι, τῆς ἀληθείας οἱ κήρυκες, ἀλλὰ τῷ θείῳ νόμῳ ἐπόμενοι καὶ τῷ τῆς θείας γνώσεως φωτὶ ὀδηγούμενοι οὐκ ἐσοφίσαντο περιττὰ οὐδὲ πέρα τοῦ πρέποντος γεγονάσι δίκαιοι, μέσην δὲ καὶ βασιλικὴν διανύσαντες τρίβον οὐ πρὸς τὸ εὐώνυμον ἐνέκλιναν, οὐ πρὸς τὸ δοκοῦν δεξιὸν ἀπηνέχθησαν, οὐ διαστροφῇ τὴν διαστροφὴν διωρθώσαντο, ἀλλ' ἐν μεταίχμιῳ τῶν κακιῶν ἐν τοῖς ὅροις τῆς ἀληθείας ἰστάμενοι καὶ τὴν ἐφ' ἑκάτερα ῥοπὴν ἀποκλίναντες μίαν μὲν οὐσίαν ἐπὶ τῆς ἀγίας τριάδος, τρεῖς δὲ τὰς ὑποστάσεις πρὸς αὐτῆς μνηθέντες ἐμυσταγώγησαν. «Ἐμπαλιν» δέ, ὡς φησὶν ὁ θεορρήμων Γρηγόριος, ἐπὶ τῆς σωτηρίου οἰκονομίας δύο μὲν τὰς οὐσίας εἶτ' οὖν φύσεις, μίαν δὲ τὴν ὑπόστασιν εἶτ' οὖν πρόσωπον, καὶ ταῦτὸν μὲν οὐσίαν καὶ φύσιν ὠρίσαντο, ταῦτὸν δὲ πάλιν ὑπόστασιν τε καὶ πρόσωπον, πλείστην δὲ ὄσσην τὴν διαφορὰν οὐσίας καὶ φύσεως πρὸς πρόσωπον καὶ ὑπόστασιν, ὄσσην τὸ κοινὸν ἔχει πρὸς τὸ καθ' ἕκαστον.

4 Πρῶτον οὖν, εἰ δοκεῖ, περὶ φύσεως τε καὶ ὑποστάσεως διερευνήσαντες καὶ ἐκάστου μαθόντες τὸ σημαίνονμενον οὕτως, εἰ δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ χρῆ λέγειν ἢ μίαν, ἀριδίῳ εἰσόμεθα. Ἔστω δὲ προδιωρισμένος καὶ ὁ σκοπός, μὴ ἔριδι τὴν ἀλήθειαν ἐξοστρακίζειν, πόθω δὲ ταύτην ἰχνηλατεῖν· οὕτω γὰρ οἶδε τοῖς ζητοῦσιν εὐρίσκεσθαι. «Ἐγγίσατε γὰρ μοι», φησί, «καὶ ἐγγιῶ ὑμῖν», καὶ «ὅπου συναχθῶσι δύο ἢ τρεῖς ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν», ἀλλὰ καὶ «αἰτεῖτε καὶ οὐ δοθήσεται ὑμῖν, διότι κακῶς αἰτεῖτε», καὶ «ὅπου ἔρις καὶ ζῆλοι καὶ διχοστασίαι, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε;», καὶ «οὐ δύνασθε πιστεύειν εἰς ἐμὲ δόξαν παρὰ ἀνθρώπων λαμβάνοντες.»

5 Ἄλλ' ἐντεῦθεν τοῦ λόγου ἀρξόμεθα. Φησὶν ὁ θεοφόρος Βασίλειος πρὸς Ἀμφιλόχιον γράφων· «Οὐσία δὲ καὶ ὑπόστασις ταύτην ἔχει τὴν διαφορὰν, ἢν ἔχει τὸ κοινὸν πρὸς τὸ καθ' ἕκαστον», καὶ μεθ' ἕτερα· «Τὸ μὲν τῆς οὐσίας ὄνομα ἀόριστον ἡμῖν τινα παρίστησιν ἔννοιαν μηδεμίαν ἐκ τῆς κοινότητος τοῦ σημανομένου στάσιν εὐρίσκουσιν, τὸ δὲ τῆς ὑποστάσεως τὸ κοινόν τε καὶ ἀπερίγραφτον ἐν τῷ τινι πράγματι διὰ τῶν ἐπιφαινομένων ἰδιωμάτων παρίστησί τε καὶ περιγράφει.» Τίς οὐκ ἐπιγινώσεται τῆς ἀληθείας ἐχόμενος, ὄση διαφορὰ φύσεως πρὸς ὑπόστασιν; Εἰ γὰρ ταῦτὸν ἢ οὐσία καὶ ἢ ὑπόστασις, μιᾶς δὲ οὐσίας ὁ υἱὸς τῷ πατρί, μιᾶς ἔσται καὶ ὑποστάσεως, ἢ ἐτέρας τελεῶν ὑποστάσεως, ἐτέρας ἔσται καὶ φύσεως· καὶ ὡσπερ ἐστὶν ὁμοούσιος, ἔσται καὶ ὁμοὑπόστατος, ἢ ὡς ἔστιν ἑτεροὑπόστατος, ἔσται κατὰ τὴν εὐλογον ἀντιστροφὴν καὶ ἑτεροούσιος. Ὅμοιως καὶ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος· εἰ τὸ ὑφεστὸς ὑπόστασις ἐστίν, ὑφέστηκε δὲ ἢ ἀνθρωπίνῃ φύσιν ὑπόστασις, καὶ ὡσπερ πᾶσα ἢ ἀνθρωπότης μία φύσις ἐστὶν ἀδιαίρετος, οὕτως ἔσται καὶ μία ὑπόστασις ἀδιαίρετος.

6 Εἰ δέ φατε, ὡς ἕτερος λόγος ἐπὶ τῆς ἀγίας θεότητος καὶ ἄλλος ἐπὶ τῆς δι' ἡμᾶς

τοῦ κυρίου οἰκονομίας, εἶπατε ἡμῖν διερωτῶσιν· Εἰ ταῦτόν φύσις καὶ ὑπόστασις, ἐκ δύο φύσεων τὸν Χριστὸν ὁμολογοῦντες, οὐχὶ καὶ ἐκ δύο λέγειν ἀναγκασθήσεσθε ὑποστάσεων καὶ ἢ οὐδέποτε δύο λέγειν φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ θρασυνηθήσεσθε ἢ καὶ δύο λέγειν ἐπ' αὐτοῦ τὰς ὑποστάσεις ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἐκβιασθήσεσθε θέσεων; Εἰ ταῦτόν φύσις ἐστὶ καὶ ὑπόστασις, ἄλλην δὲ φύσιν τῆς θεότητος καὶ ἑτέραν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ λέγετε, εἶπατε ἄλλην ὑπόστασιν τῆς αὐτοῦ θεότητος καὶ ἑτέραν τῆς αὐτοῦ ἀνθρωπότητος.

7 Εἰ ταῦτόν φύσις ἐστὶ καὶ ὑπόστασις, ὁμοούσιος δὲ ὁ Χριστὸς τῷ θεῷ καὶ πατρὶ καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν, ἔσται καὶ τῷ πατρὶ καὶ ἡμῖν ὁμοὑπόστατος, καὶ ἔσονται αἶτε τῆς θεότητος αἶτε τῆς ἀνθρωπότητος ὑποστάσεις μιᾶς ὑποστάσεως. Εἰ ταῦτόν ἐστὶ φύσις καὶ ὑπόστασις, τί μὴ διαφορὰν ὑποστάσεων ὡς καὶ τῶν φύσεων ἐπὶ Χριστοῦ καταφάσκετε; – Ὅτι μὲν οὐ ταῦτόν φύσις ἐστὶ καὶ ὑπόστασις, ἱκανῶς ἀποδέδεικται τοῖς μὴ τυφλώττουσι τὴν διάνοιαν.

8 Ὑπόστασιν δὲ φημι τὴν καθ' αὐτό· ὁμώνυμον γὰρ τὸ τῆς ὑποστάσεως ὄνομα. Ποτὲ μὲν γὰρ τὸ ἀθύπόστατον σημαίνει καὶ ἀθύπαρκτον καὶ τὸ μὴ ἐν ἑτέρῳ ἔχειν τὴν ὑπαρξίν μηδὲ συμβεβηκὸς εἶναι, ὡς καὶ σπανίως οἱ ἅγιοι πατέρες ἐπὶ τῆς οὐσίας ἐχρήσαντο, ποτὲ δὲ τὸ καθ' αὐτό ὑφεστὸς ἦτοι τὸ ἄτομον, καὶ ποτὲ μὲν τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι μηδὲ ἀνύπαρκτον, ποτὲ δὲ τὸ πρὸς κατηγορίαν ὑποκείμενον.

9 Ἀφέντες τοίνυν τὸ περισκελὲς τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ὀρθοτομήσατε· οὐ γάρ, ὡς οἱ ἅγιοι πατέρες εἰρήκασιν, ταῦτόν λέγετε φύσιν καὶ ὑπόστασιν, μερικὴν δὲ μᾶλλον τὴν φύσιν ὡς καὶ τὴν καθ' αὐτό ὁμολογεῖτε ὑπόστασιν. Ὅτι δὲ οὐ μερικὰς φύσεις λέγειν ἐχρῆν, ἐντεῦθεν εἰσόμεθα. 10 Εἰ μερικὰς φύσεις ἐπὶ τῆς ἀγίας τριάδος ὁμολογεῖτε, ἑτεροούσιον ταύτην δοξάζετε, καὶ πάλιν ἐγήγερται Ἄρειος. Εἰ δὲ ἐκάστη τῶν τῆς ἀγίας τριάδος θεαρχικῶν ὑποστάσεων ἰδιαίτουσαν δῶτε οὐσίαν–ὁμοουσίους δὲ ταύτας κατὰ τὴν κοινὴν οὐσίαν ὁμολογήσετε, ταῦτόν δὲ οὐσία τε καὶ ὑπόστασις–, ἔσται καθ' ὑμᾶς τετράς ὑποστάσεων, τριῶν μὲν μερικῶν, μιᾶς δὲ κοινῆς, καὶ οὐσιῶν ὁμοίως τετράς. Καὶ ἐκάστη τῶν ὑποστάσεων δύο φύσεων τε καὶ ὑποστάσεων, μιᾶς μὲν κοινῆς, μιᾶς δὲ μερικῆς, καὶ ἔσονται ὁμοούσιοι καὶ ἑτεροούσιοι, ὁμοὑπόστατοί τε καὶ ἑτεροὑπόστατοι. Καὶ τίς οὐ γελάσεται, μᾶλλον δὲ ἀποδύρεται τῆς μανίας τὴν ὑπερβολὴν; Οὐκ ἔστι τοῦτο φλήναφος καὶ διανοίας ἀνάπλασμα κακοδαίμονος, δαιμόνων εὐρημα σκοτεινὸν καὶ τῆς Ἑλληνικῆς τερθρείας τεράτευμα; Τίς τοῦτο τῶν θεοφόρων εἴρηκε πώποτε, εἰ μὴ που τὸν παρ' ἡμῖν ἅγιον Ἀριστοτέλην ἡμῖν ὡς τρισκαίδεκατον ἀπόστολον εἰσαγάγοιτε καὶ τῶν θεοπνεύστων τὸν εἰδωλολάτριν προκρίνοιτε; Ἄλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπανώμεν.

11 Εἰ γὰρ μὴ ἐστὶ φύσις ἀνυπόστατος, οὔτε μὴν οὐσία ἀπρόσωπος οὐδ' αὖ πάλιν ἀνούσιος ὑπόστασις τε καὶ πρόσωπον–οὐ γὰρ ἐστίν–, ἀλλ' οὐ ταῦτόν οὐσία τε καὶ ὑπόστασις οὐδὲ φύσις καὶ πρόσωπον. Οὐ γὰρ ταῦτόν οὐσία τε καὶ ἐνούσιον οὐδ' ἐνυπόστατον καὶ ὑπόστασις. Ἐτερον γὰρ ἐστὶ τὸ ἐν τινὶ καὶ ἕτερον τὸ ἐν ᾧ· ἐνούσιον μὲν γὰρ ἐστὶ τὸ ἐν τῇ οὐσίᾳ θεωρούμενον, τουτέστι τὸ τῶν συμβεβηκῶν ἄθροισμα, ὃ δηλοῖ τὴν ὑπόστασιν, οὐκ αὐτὴν τὴν οὐσίαν. Ἐνυπόστατον δὲ οὐχ ἢ ὑπόστασις, τὸ ἐν ὑποστάσει δὲ καθορώμενον. Οὐσία δέ, τουτέστιν ὅπως οὖν ὑπάρχει, εἴτε καθ' ἑαυτὴν εἴτε σὺν ἑτέρῳ εἴτε ἐν ἑτέρῳ· καθ' αὐτὴν μὲν ὡς πῦρ οὐσία, σὺν ἑτέροις δὲ ὡς ψυχὴ καὶ σῶμα (σὺν ἀλλήλοις γὰρ ταῦτα τὴν ὑπόστασιν ἔχει), ἐν ἑτέρῳ δὲ ὡς πῦρ ἐν θρυαλλίδι καὶ ὡς ἡ σὰρξ τοῦ κυρίου ἐν τῇ ἀνάρχῳ αὐτοῦ ὑποστάσει. Ἡ μὲν γὰρ ὑπόστασις τὸν τινὰ ἢ τόδε δηλοῖ τὸ ἅμα τῇ τοῦ δακτύλου ἀνατάσει δεικνύμενον, τὸ δὲ ἐνυπόστατον τὴν οὐσίαν. Καὶ ἢ μὲν ὑπόστασις πρόσωπον ὀρίζει τοῖς χαρακτηριστικοῖς ιδιώμασιν, τὸ δὲ γε

ένυπόστατον τὸ μὴ εἶναι αὐτὸ συμβεβηκός, ὃ ἐν ἑτέρῳ ἔχει τὴν ὑπαρξιν. Εἰ γὰρ ταῦτὸ τὸ ἔν τι καὶ τὸ ἐν ᾧ, ὥρα σοι λέγειν ταῦτὸν ἀρετὴν καὶ ἐνάρετον καὶ κατὰ τὴν εὐλογον ἀντιστροφὴν κακίαν καὶ τὸ ἐν ᾧ ἢ κακία, καὶ ἔσται κατὰ σὲ αὐτὸς ὁ διάβολος κακία καὶ ὁ τούτου δημιουργὸς κακίας δημιουργός, καί, ἐπειδὴ ἐν τῇ οὐσίᾳ τὸ συμβεβηκός, ἔσται τὸ συμβεβηκός οὐσία καὶ συμβεβηκός ἢ οὐσία, ἢ ἐπειδὴ ἔμψυχον τὸ σῶμα, φημί τὸ ἀνθρώπινον, ἔσται κατὰ σὲ τὸ σῶμα ψυχὴ. Καὶ τίς ταύτης τῆς συγχύσεως τὴν μανίαν ὑποίσει;

12 Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν οὐσία ἀνυπόστατος, ἴσμεν σαφῶς, ἀλλ' οὐ ταῦτόν φαμεν ἐνυπόστατον καὶ ὑπόστασιν, οὔτε μὴν οὐσίαν τε καὶ ἐνούσιον· ἀλλ' ἐνούσιον μὲν τὴν ὑπόστασιν, ἐνυπόστατον δὲ τὴν οὐσίαν. Τὴν τε γὰρ οὐσίαν τῆς ἀγίας θεότητος ἐνυπόστατον ἴσμεν (ἐν ταῖς τρισὶ γὰρ ἔστιν ὑποστάσεις) καὶ ἐκάστην τῶν ὑποστάσεων ὡσαύτως ἐνούσιον (ἐν τῇ οὐσίᾳ γὰρ αὐταὶ τελοῦσι τῆς ἀγίας θεότητος). Καὶ ἐπὶ τῆς ἀρρήτου καὶ πάντα νοῦν ὑπερκειμένης τοῦ κυρίου οἰκονομίας ἐνούσιον μὲν φαμεν τὴν ὑπόστασιν ὡς ἐν ταῖς οὐσίαις τελοῦσαν, ἐξ ὧν καὶ συντέθεται, ἐνυπόστατον δὲ ἐκάστην τῶν οὐσιῶν αὐτοῦ· ἔχουσι γὰρ κοινὴν τὴν μίαν αὐτοῦ ὑπόστασιν ἢ μὲν θεότης αὐτοῦ αἰδίως, καθὰ καὶ τὴν τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ πνεύματος, ἢ δὲ ἔμψυχος καὶ λογικὴ αὐτοῦ σὰρξ, ταῦτόν δ' εἶπεῖν ἢ ἀνθρωπότης αὐτοῦ, προσφάτως ἐν αὐτῇ ὑποστάσει καὶ αὐτὴν κληρωσαμένη ὑπόστασιν. Οὕτως οὔτε ἀνυπόστατος οὐθ' ἕτερα τῶν τοῦ Χριστοῦ φύσεων ἔστιν οὔτε ἐκάστη καθ' αὐτὴν ὑπόστασις ἔστιν ἢ ἰδίᾳ καὶ ἀνὰ μέρος ὑπόστασιν κέκτηται, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν καὶ μίαν ἀμφοτέρα.

13 Τούτων οὕτω προδιωρισμένων ἐπὶ τὸ ζητούμενον ἔλθωμεν. Τοῦτο δὲ ἔστιν, εἰ δύο φύσεις ἔστιν ὁ Χριστὸς καὶ ἐν δυσὶ φύσεσιν ἢ μία, καθὰ τερατεύεσθε. Χρὴ τοιγαροῦν τὸν περὶ τίνος συλλογιζόμενον ἐκ κοινῶν καὶ ἀληθῶν ἐννοιῶν-κοινῶν δὲ φημι τῶν παρ' ἀμφοτέροις ὁμολογουμένων-τὰς ἀρχὰς ἦτοι τὰς προτάσεις ποιεῖσθαι· οὕτω γὰρ συλλογισμὸς καὶ οὐ παραλογισμὸς τὸ πλεκόμενον εἶη, τό τε συμπέρασμα ἀληθὲς καὶ οὐκ ἄτοπον.

14 Ὁμολόγηται τοίνυν παρ' ἅπασιν τοῖς ἀγίοις πατράσιν ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος γεγενῆσθαι τὴν ἕνωσιν καὶ τὸν Χριστὸν ἐν θεότητι τέλειον καὶ τέλειον καὶ ἀνελλιπῆ τὸν αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι. Εἶπατε τοίνυν ἡμῖν· Καὶ ὑμῖν ταῦτα δοκεῖ; Συνομολογήσετε, ὡς γέ μοι δοκεῖ. Τί δὲ θεότης καὶ τί ἀνθρωπότης ἔστιν, οὐσία ἢ συμβεβηκός, φύσις ἢ ὑπόστασις; Οἴμαι οὐσίαν καὶ φύσιν ὑμᾶς ἐρεῖν. Ὅτι μὲν γὰρ οὐ συμβεβηκός, παντὶ που δηλόν· ὅτι δὲ οὐδ' ὑπόστασις ἰκανῶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἀποδέδεικται. Εἰ γὰρ ὑπόστασιν τὸ τῆς θεότητος καὶ τὸ τῆς ἀνθρωπότητος σημαίνουσιν ὄνομα, ὥρα σοι λέγειν καὶ τρεῖς θεότητας διὰ τὸ τριαδικὸν τῶν ὑποστάσεων καὶ ἀπείρους τὰς ἀνθρωπότητας διὰ τὸ τῶν ὑποστάσεων ἄπειρον ἢ ὑπόστασιν ἐν ὑποστάσεσιν, ὃ τις οὐχὶ σοφός, ἀλλὰ καὶ λίαν σκαιὸς τὴν διάνοιαν ἐρεῖν τετόλμηκε πώποτε. Ἔστι τοίνυν φύσεως σημαντικὸν ἕκαστον, τό τε τῆς θεότητος δηλαδὴ καὶ τὸ τῆς ἀνθρωπότητος, ὄνομα. Θεότης τοίνυν καὶ ἀνθρωπότης μία φύσις ἔστιν, οὐκ ἐπὶ τοῦ κυρίου φημί, ἀλλ' ἀπολύτως; Οὐκ, ἐρεῖ τις μὴ μαινόμενος· οὐ γὰρ τὸ κτιστὸν τῷ ἀκτίστῳ καὶ κτίστῳ κατ' οὐσίαν ταῦτόν οὐδὲ τὸ σῶμα τῷ ἀσωμάτῳ οὐδὲ τὸ ἠργμὲνον τῷ ἀνάρχῳ. Ἄλλη φύσις οὖν ἔστι τῆς θεότητος καὶ ἕτερα τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ δύο φύσεις εἰσίν. Ἐκ θεότητος τοίνυν καὶ ἀνθρωπότητος ὧν ὁ Χριστὸς ἐκ δύο φύσεων ἔστιν. Εἰ οὖν ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος καὶ ἐκ δύο φύσεων τὸν Χριστὸν λέγετε, εἶπατε ἡμῖν· Τὰ δύο ταῦτα, ἦτοι θεότης καὶ ἀνθρωπότης, ἐν τῷ Χριστῷ εἰσίν ἢ οὐ; Καταφήσοιτε, εἶπερ μὴ τέλειον ἀσεβεῖν αἰρήσοισθε. Πῶς οὖν οὐ δύο φύσεις ἐν τῷ Χριστῷ

λέγετε· Εἰ γὰρ ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος τὸν Χριστὸν λέγοντες ἐκ δύο φύσεων αὐτὸν ὁμολογεῖτε καὶ ἴσον παρ' ὑμῖν δύναται τὸ ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος τῷ ἐκ δύο φύσεων, πῶς θεότητα καὶ ἀνθρωπότητα τὸν Χριστὸν λέγοντες καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν καὶ ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι οὐ δύο φύσεις αὐτὸν καὶ ἐν δυσὶν ὁμολογήσετε φύσεις; 15 Εἰ οὐ ταῦτὸν θεότης καὶ ἀνθρωπότης ὡς ἐν ποιότητι φυσικῇ, ἄλλο δὲ καὶ ἄλλο, ἕτερόν τε καὶ ἕτερον, σκοπεῖτω πᾶς τις εὖ φρονῶν, εἰ τὸ ἄλλο κατὰ φύσιν καὶ ἄλλο ἐν κατ' οὐσίαν καὶ οὐ δύο εἰσὶν, εἰ δὲ δύο καὶ οὐχ ἓν, φύσεις δηλαδή· τὸ γὰρ ἄλλο φύσιν δηλοῖ, ὡς οἱ περὶ ταῦτα σοφοὶ διειλήφασιν. Φύσις δὲ καὶ φύσις μία ἐστὶν ἢ δύο; Δύο δὴλον· μία γὰρ καὶ μία καὶ τοῖς νηπίοις δὴλον, ὡς δύο εἰσὶν.

16 Εἰ δὲ φατε τὰ ἐνούμενα ἐν εἶναι· ἀλλ' ἀκούσατε, ὅτι τὰ ἐνούμενα οὐ κατὰ πάντα ἐν εἰσὶν, ἀλλὰ καθὸ ἦνῳται. Εἰ γὰρ τὰ ἐνούμενα κατὰ πάντα ἐν εἰσὶν, ἐπειδὴ ἐξ ἀνομοίων φύσεων ὁ ἄνθρωπος σύγκειται, ἀνάγκη λέγειν, ὡς ψυχὴ καὶ σῶμα κατὰ πάντα ἐν εἰσι, καὶ ἔσται τὸ ἀσώματον σῶμα, καὶ τὸ σῶμα ἀσώματον· καὶ ἐπειδὴ θεότης καὶ ἀνθρωπότης ἦνῳται, ἔσσονται ἐν κατὰ τὴν οὐσιώδη διαφορὰν, καὶ ἢ τὸ θεῖον κτιστὸν ἢ τὸ ἀνθρώπινον ἄκτιστον.

17 Εἰ τὰ ἐνούμενα ἐν εἰσι κατὰ πάντα, τὸ δὲ σῶμα ἐξ ἐναντίων ποιότητων σύγκειται, ἐροῦμεν, ὡς θερμότης καὶ ψύξις ταῦτὸν καὶ ξηρότης καὶ ὑγρότης ὁμοίως ταῦτόν, καὶ Πέτρος καὶ Ἰωάννης, ἐπειδὴ τῇ φύσει ἦνῳται, ἄρα καὶ τῇ ὑποστάσει εἰς οἱ δύο τυγχάνουσιν. Ἀλλ' οὐχ οὕτω τοῖς εὖ φρονοῦσι καὶ τῇ ἀληθείᾳ δοκεῖ, μᾶλλον δὲ τὰ ἐνούμενα, καθὸ ἦνῳται, ἐν εἶναι· Πέτρον μὲν καὶ Ἰωάννην, ἐπειδὴ κατὰ φύσιν ἦνῳται, ὁμοούσιοι τυγχάνοντες ἐν εἶναι κατὰ τὴν φύσιν, ψυχὴν δὲ καὶ σῶμα, ἐπειδὴ καθ' ὑπόστασιν ἦνῳται, ἐν εἶναι κατὰ τὴν ὑπόστασιν· Οὐ γὰρ κατὰ φύσιν ἐν εἶναι ψυχὴν καὶ σῶμα εἴποι τις ἂν νήφων τὸν λογισμὸν.

18 Εἰ ἐκ δύο φύσεων ἢ ἔνωσις γέγονεν, ἢ πρὸ τῆς ἐνώσεως ἦσαν δύο ἢ ἐν τῇ ἐνώσει ἢ μετὰ τὴν ἔνωσιν. Καὶ εἰ μὲν πρὸ τῆς ἐνώσεως ὑπέστησαν, τί Νεστορίῳ μεμφόμεθα; Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν ἢ σὰρξ ὑφέστηκε, τί ἡμῖν μέμφεσθε; Εἰ δὲ ἐν τῇ ἐνώσει φατέ, μένει δὲ ἢ ἔνωσις, καὶ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα ἀδιάσπαστος καὶ νῦν εἰς τὸν αἰῶνα δύο εἰσὶ τε καὶ ἔσσονται. Εἰ δὲ τῷ καιρῷ τῆς τοῦ λόγου σαρκώσεως τὸ ἐν τῇ ἐνώσει φατέ, πρὶν ἐνωθῶσιν, ἦσαν δύο ἢ ἐνωθέντα; Εἰ μὲν γὰρ πρὸ τῆς ἐνώσεως ὑπῆρξαν ἀμφοτέρα, ἐξ ὑποστάσεων ἀνάγκη λέγειν δύο τὴν ἔνωσιν· εἰ δὲ ἐν τῇ ἐνώσει δύο φατέ, ὁ δὲ ἀριθμὸς καθ' ὑμᾶς πάντως εἰσάγει διαίρεσιν, διαιρέσεως αἰτία ἢ ἔνωσις, καὶ ἐν τῇ ἐνώσει διαίρεῖτε τὴν ἔνωσιν.

19 Εἰ φυλάττει ἕκαστον τὰ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸν ἴδιον τῆς οὐσίας ὄρον τε καὶ λόγον κἂν τῇ ἐνώσει καὶ ἕτερος μὲν ὁ τῆς Χριστοῦ θεότητος ὄρος καὶ ὁ τῆς αὐτοῦ ἀνθρωπότητος ἕτερος, τί τὰ μὴ ὑπὸ ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ὄρον ταττόμενα μίαν καὶ οὐ δύο φύσεις λέγετε; 20 Εἰ ὁμοούσιος ἢ τοῦ θεοῦ λόγου σὰρξ τῇ ἀκτίστῳ αὐτοῦ θεότητι καθ' ὑμᾶς, συνουσίωσιν νοσεῖτε· καὶ τί μὴ τὸ πάλαι ὑμῖν ὠδινόμενον ἀπορρήγνυτε; Εἰ δὲ οὐχ ὁμοούσιος, πῶς τὰ μὴ ὁμοούσια μιᾶς ἂν εἴη φύσεως ἢ πῶς τὰ μιᾶς φύσεως οὐχὶ καὶ ὁμοούσια; Εἰ μὴ γὰρ μεθύομεν, ὁμοουσιότητος ὄρος ἐστὶ τὰ τὴν αὐτὴν οὐσίαν ἔχοντα.

21 Εἰ ὁμοούσιος τῷ πατρὶ καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν κατὰ τὴν αὐτὴν φύσιν ἐστὶν ὁ Χριστός, καὶ ἡμεῖς ἐκ παντὸς τῷ πατρὶ ὁμοούσιοι· τὰ γὰρ τῷ αὐτῷ κατὰ τὴν αὐτὴν φύσιν ὁμοούσια καὶ ἀλλήλοις ἐστὶν ὁμοούσια. Εἰ δὲ κατὰ τὴν θεότητα τῷ πατρὶ ἐστὶν ὁμοούσιος, ἡμῖν δὲ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, θεότης, εἶπατε, καὶ ἀνθρωπότης μία φύσις ἐστίν; Ἀλλ' εἰ μὲν οὐ μία, δύο πάντως καὶ δύο φύσεις ἐστὶν ὁ Χριστὸς καὶ ἐν δύο φύσεσιν· εἰ δὲ μία, πῶς διαφέρουσιν; Τὰ γὰρ διαφέροντα ἢ οὐσιωδῶς διαφέρει ἢ

ἐπουσιωδῶς· ἀλλ' εἰ μὲν ἐπουσιωδῶς, ὑποστάσεις ἂν εἶεν καὶ οὐ φύσεις· εἰ δὲ οὐσιωδῶς, φύσεις. Τὰ γὰρ διαφέροντα τοῦλάχιστον δύο· τὸ γὰρ ἓν, καθὸ ἓν, οὐ διαφέρει. Συνεισφέρειν γὰρ οἶδεν ἐξ ἀνάγκης τὸν ἀριθμὸν ἢ διαφορά.

22 Τὰ ὁμοούσια τὸν αὐτὸν ἐπιδέχεται λόγον. Εἰ οὖν ὁ Χριστὸς μία φύσις ἐστὶ σεσαρκωμένη καὶ οὗτος, ὡς φατε, τῆς αὐτοῦ οὐσίας ὁ ὄρος ἐστίν, ὁμοούσιος δὲ ἐστὶν τῷ πατρὶ καὶ ἡμῖν ὁμοούσιος, ἄρα ἔσται καὶ ὁ πατὴρ καὶ ἡμεῖς μία φύσις θεότητος σεσαρκωμένη.

23 Ἡ διαφορὰ τοῦλάχιστον δύο εἰσάγει τὰ διαφέροντα, ἢ φύσεις ἢ ὑποστάσεις, ἢ μίαν ὑπόστασιν ἑαυτῆς διαφέρουσαν. Καὶ εἰ μὲν φύσεις, οὐσιωδῶς· εἰ δὲ ὑποστάσεις, ἐπουσιωδῶς· εἰ δὲ μίαν ὑπόστασιν, ἀλλοιουμένην καὶ μεταβαλλομένην κατὰ τὸ χωριστὸν συμβεβηκός. Ἐλεσθε τοιγαροῦν τούτων θάτερον· ἢ δύο ὑποστάσεις μετὰ τὴν ἔνωσιν τὸν Χριστὸν εἶπατε ἢ κατὰ τὸ χωριστὸν συμβεβηκός διαφέρειν τὴν θεότητα αὐτοῦ τῆς αὐτοῦ ἀνθρωπότητος, καὶ ἔσται τὸ ἄκτιστον καὶ ἄναρχον καὶ ἀπαθὲς καὶ παντοδύναμον καὶ τὰ τοιαῦτα, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ κτιστὸν καὶ ἠργμὲνον καὶ παθητὸν καὶ τὰ τοιαῦτα συμβεβηκότα καὶ ταῦτα χωριστὰ καὶ τρεπτὰ καὶ ἀλλοιωτὰ τὰ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς, ἢ δύο φύσεις τὸν Χριστὸν μεθ' ἡμῶν καὶ τῆς ἀληθείας κηρύξατε, ὧν καὶ τὴν διαφορὰν ὁμολογεῖτε. Οὐσιῶν γὰρ διαφορὰν λέγοντες οὐσῶν λέγειν καὶ σωζομένων ἀναγκασθήσεσθε· τοῦ γὰρ μὴ ὄντος οὔτε διαφορὰ ἂν εἴη. Πῶς γὰρ διαφέρουσι τὰ μὴ σωζόμενα· εἰ δὲ ὄντως σώζονται, καὶ ἀριθμείσθωσαν.

24 Εἰ δὲ φατε, ὡς ἐκ δύο φύσεων μία φύσις ἐχημάτισε σύνθετος, εἶπατε ἡμῖν· Πῶς συντίθεσθαι τὰ συντιθέμενα πέφυκε; Μία γὰρ φύσις σύνθετος ἐκ διαφόρων συνίσταται φύσεων, ὅταν ἐνουμένων φύσεων ἕτερόν τι παρὰ τὰ ἐνωθέντα τὸ ἀποτελούμενον γίνηται καὶ μήτε τοῦτο κυρίως μήτε ἐκεῖνο, ἀλλ' ἕτερον νοῆται καὶ λέγηται, ὡς ἀπὸ τῶν τεσσάρων στοιχείων, πυρὸς φημι καὶ ἀέρος γῆς τε καὶ ὕδατος, συσταίῃ σῶμα, ἐνουμένων δηλαδὴ τῶν τεσσάρων καὶ συγκιρναμένων, καὶ τὸ ἀποτελούμενον οὔτε πῦρ ἐστὶν οὔτε λέγεται οὔτε ἀήρ οὔτε ὕδωρ οὔτε γῆ, ἀλλ' ἐκ τούτων παρὰ ταῦτα ἕτερον· ὁμοίως ἀπὸ ἵππου καὶ ὄνου ἡμίονος οὐδὲ ἵππος οὐδ' ὄνος ἐστὶν οὐδὲ λέγεται, ἀλλ' ἐκ τούτων παρὰ ταῦτα ἕτερον. Ὁ δὲ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκ θεότητος ὧν καὶ ἀνθρωπότητος ἐν θεότητί τέ ἐστι καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τέλειος, καὶ θεὸς καὶ ἄνθρωπος ἔστι τε καὶ λέγεται, καὶ ὅλος θεὸς καὶ ὅλος ἄνθρωπος, ὅπερ ἐπὶ τῆς συνθέτου φύσεως οὐκ ἔστιν εὐρεῖν· οὐ γὰρ ὅλον τὸ σῶμα πῦρ οὐδ' ὅλος ὁ ἄνθρωπος ψυχὴ ἢ ἵππος ὅλη ἐστὶν ἢ ἡμίονος. Διὸ οὐ μία σύνθετος φύσις ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ μία ὑπόστασις σύνθετος, οὐκ ἐξ ἐτέρων ἕτερον, ἀλλ' ἐξ ἐτέρων τὰ αὐτὰ· ἐκ θεότητος γὰρ καὶ ἀνθρωπότητος θεὸς τέ ἐστι καὶ ἄνθρωπος τέλειος, δύο μέντοι φύσεις ἐν μιᾷ συνθέτῳ ὑποστάσει καὶ ἐν δυοῖ φύσεσι μία ὑπόστασις σύνθετος.

25 Εἰ ὁμοφυῆς ὁ Χριστὸς καὶ ὁμοούσιος τῷ πατρὶ ἀπλῆς ὄντι φύσεως, ἔχει δὲ καὶ σύνθετον φύσιν, δύο ἔξει φύσεις, μίαν ἀπλῆν καὶ μίαν σύνθετον.

26 Εἰ ἄκτιστος καὶ ἄναρχος ἢ τοῦ Χριστοῦ θεότης, κτιστὴ δὲ καὶ ἠργμὲνη ἢ ἀνθρωπότης αὐτοῦ, πῶς τὸ ἄναρχον καὶ τὸ ἠργμὲνον μιᾶς ἔσται φύσεως;

27 Εἰ μία φύσις σύνθετός ἐστὶν ὁ Χριστὸς, τὸ δὲ ἀπλοῦν καὶ τὸ σύνθετον οὐχ ὁμοούσια, ἀπλῆς δὲ φύσεως ὁ πατὴρ, οὐχ ὁμοούσιος τῷ πατρὶ ὁ Χριστὸς.

28 Εἰ ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος μία φύσις σύνθετός ἐστὶν ὁ Χριστὸς, οὐκ ἐκ θεότητος δὲ καὶ ἀνθρωπότητος ἢ τούτου μήτηρ ἐστίν, οὐδὲ τῇ μητρὶ ἐστὶν ὁμοούσιος· καὶ μετηνέγκατε ὄρια αἰώνια, ἃ οἱ πατέρες ἡμῶν ἔθεντο, ὁμοούσιον τὸν Χριστὸν εἰπόντες τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν

άνθρωπότητα.

29 Εἰ δὲ κατ' ἐπίνοιαν τοῦ Χριστοῦ τὰς φύσεις λέγετε καὶ θεωρίαν, εἶπατε ἡμῖν, οἱ τῶν φύσεων ἐπινοηταὶ καὶ θεωρηταί· Ἡ ἐπίνοια ἀληθῶν καὶ ὄντων πραγμάτων ἐστίν, οἶονεὶ τὰ τῆ αἰσθήσει δοκοῦντα ἀπλᾶ τῆ νοήσει διαρθροῦσα καὶ διακρίνουσα, ὡς ἐπὶ ἀνθρώπου σὺν τῷ φαινομένῳ σώματι καὶ τὴν ψυχὴν ἐπιγινώσκουσα τὴν ἀόρατον ἢ διανοίας ἀνάπλασμα κατὰ συμπλοκὴν αἰσθήσεώς τε καὶ φαντασίας ἐκ τῶν ὄντων τὰ μηδαμῶς ὄντα συντιθεῖσα καὶ ἀναπλάττουσα ὡς ἡ τῶν ἵπποκενταύρων καὶ τραγελάφων μυθοπλαστία–πρᾶγμα οὖν σημαίνει–, ἢ ψιλὴ φωνὴ καὶ ἄσημός ἐστιν ὡς σκινδαψὸς καὶ τὸ βλίτυρι; Εἰ μὲν οὖν τὸ δεύτερον, φαντασία καὶ φενακισμὸς τὸ τῆς οἰκονομίας μυστήριον· εἰ δὲ τὸ πρότερον, δύο δὲ κατ' ἐπίνοιαν τὰς φύσεις θεωρεῖτε–ὄντων δὲ ἡ θεωρία–, τί τὰ ὄντα μὴ ἀριθμεῖτε, ὅπου γε οἱ πατέρες οἱ ἅγιοι οὐ τὰς φύσεις, τὴν δὲ τούτων διάστασιν κατ' ἐπίνοιαν εἶπον; «Ἦνίκα γὰρ αἱ φύσεις», φησί, «δίستانται ταῖς ἐπινοίαις.» Εἰ οὖν τῆ ἐπινοία αἱ φύσεις δίστανται, δῆλον, ὡς οὐκ ἐνεργεῖα οὐδὲ ὑπάρξει τὸ ἐπινοία· εἰ γὰρ τὸ ἐπινοία ὑπάρξει, ἐπινοία δὲ ὁ πατήρ τὴν διάστασιν ἔφη, ἐνεργεῖα καὶ ὑπάρξει φησὶν τὴν διάστασιν, ὅπερ ἀμήχανον. Ὑμεῖς τοιγαροῦν ἐπινοία τὴν θεότητα καὶ τὴν ἀνθρωπότητα ἐν τῷ Χριστῷ μετὰ τὴν ἔνωσιν λέγοντες, οὐκ ἐνεργεῖα οὐδὲ πράγματι ταύτας ὁμολογεῖτε. Οὐκοῦν οὔτε θεὸς ἔσται καθ' ὑμᾶς ἀληθεία καὶ ὑπάρξει οὐδὲ ἄνθρωπος, ἀλλὰ τι παρὰ ταῦτα ἔτερον.

30 Καὶ πάλιν, εἰ θεωρία φατὲ δύο τοῦ Χριστοῦ τὰς φύσεις, περὶ τὰ ὄντα δὲ ἡ θεωρία, ὡς οἱ ταῦτα δεινοὶ διειλήφασιν, εἰσὶ πάντως καὶ αἱ Χριστοῦ φύσεις· καὶ εἰ εἰσὶ, τί τὸν ἀριθμὸν ὥσπερ τι μορμολύκειον φεύγετε;

31 Εἰ δὲ φατε, ὡς ὁ λέγων δύο φύσεις διαιρεῖ τὴν οἰκονομίαν καὶ δύο λέγει Χριστούς, ἄρα καὶ ὁ ἐκ δύο φύσεων τὴν ἔνωσιν λέγων ἐκ δύο Χριστῶν φήσει καὶ τὴν ἔνωσιν.

32 Εἰ τὸ λέγειν δύο φύσεις διαιρεῖ τὸν Χριστόν, ἐν δὲ τῆ ἐνώσει δύο φύσεις φατέ, ἐν τῆ ἐνώσει διαιρεῖτε τὴν ἔνωσιν καὶ ἔσται ἡ ἐνωσις καθ' ὑμᾶς διαίρεσις.

33 Φύσις καὶ φύσις μιᾶς φύσεως οὐ λεχθήσεται πώποτε, ἀλλὰ μιᾶς τυχὸν ὑποστάσεως, οὐδ' ὑπόστασις καὶ ὑπόστασις μιᾶς ὑποστάσεως, ἀλλὰ μιᾶς φύσεως. Μιᾶς οὖν φύσεως τὰ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς λέγοντες ὑποστάσεις ταύτας καὶ οὐ φύσεις ὁμολογήσοιτε. Εἰ δὲ τάληθές τοῦ ψεύδους προαιρούμενοι μιᾶς ὑποστάσεως τὰ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς μετὰ τὴν ἔνωσιν εἶπετε, φύσεις ταῦτα ὁμολογήσοιτε.

34 Εἰ τὴν διαφορὰν τῶν φύσεων καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν ὁμολογεῖτε, πῶς τῶν φύσεων πληθυντικῶς λέγοντες οὐ δύο φύσεις ὁμολογεῖτε; Εἰ γὰρ μία καθ' ὑμᾶς φύσις σύνθετός ἐστι μετὰ τὴν ἔνωσιν, ἔδει ὑμᾶς λέγειν οὐ φύσεων διαφορὰν, ἀλλὰ μιᾶς φύσεως πρὸς ἑαυτὴν διαφορὰν, ὅπερ ὑμῶν, οὐχ ἡμῶν ἔστιν εἰπεῖν καὶ φρονῆσαι· ἡ αὐτὴ γὰρ φύσις οὐσιώδη διαφορὰν πρὸς ἑαυτὴν οὐχ ἔξει ποτέ.

35 Εἰ μία φύσις ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ, εἶπατε ἡμῖν τὸ ταύτης ὄνομα· χρὴ γὰρ τὸ ὄν καὶ ὀνομάζεσθαι καὶ οἰκείως ὀνομάζεσθαι ὥσπερ θεοῦ φύσις θεότης καὶ ἀνθρώπου ἀνθρωπότης. Πῶς οὖν τὴν Χριστοῦ φύσιν ὀνομάσομεν; Χριστότητα; Ἄλλ' οὐδεὶς τῶν θεοπνεύστων εἶρηκε τοῦτο. Ἄλλὰ θεοτητοανθρωπότητα; Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο. Τί οὖν ἡμῖν φύσιν ἀνώνυμον εἰσκομίζετε; Εἰ δὲ φατε, ὅτι καινοτομοῦνται φύσεις καὶ τῷ ξένῳ τοῦ μυστηρίου ξένον τι γίνεται, ἀλλ' οὐδὲν τῆς τοῦ θεοῦ φύσεως ἀληπτότερον ἢ ὑψηλότερον καὶ ὁμῶς τὸ μόνον ἄληπτον ἠνέσχετο πρὸς ἡμῶν ὀνομάζεσθαι. Ἡ τοίνυν ὑψηλοτέραν καὶ κρείττονα τῆς θεότητος τὴν πρὸς ὑμῶν σχεδιασθεῖσαν φύσιν εἶπατε, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν, ἢ τὸ ταύτης ὄνομα ἐμφανίσαστε ἢ μετὰ τῶν κηρύκων τῆς ἀληθείας

θεότητα καὶ ἀνθρωπότητα τὰς φύσεις Χριστοῦ εἶπατε καὶ οὐ τὴν φύσιν· θεότης γὰρ καὶ ἀνθρωπότης μία φύσις οὐκ ἔστιν.

36 Εἰ ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος μία φύσις ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ, μέρος φύσεως καὶ οὐ τελεία φύσις ἢ θεότητος ἐν τῷ Χριστῷ, ὁμοίως καὶ ἡ ἀνθρωπότης.

37 Εἰ ἡ σύνθετος ὑμῶν φύσις οὐδὲ τῷ πατρὶ καθόλου ἐστὶν ὁμοούσιος οὐδὲ τῇ μητρὶ, τὸ δὲ ὅλον ἐστὶν ὁ Χριστός, ὁ Χριστός, ἢ Χριστός, οὐδενὶ ἐστὶν ὁμοούσιος. Καὶ εἰ τοῦτο, ὅτε ἐστὶ τινι ὁμοούσιος, οὐκ ἔστι Χριστός. Ὁμοούσιος οὖν ὢν τῷ πατρὶ οὐκ ἔστι Χριστός. Ἀνάγκη τοίνυν δυοῖν θάτερον ἢ ὁμοούσιον ὄντα τῷ πατρὶ μὴ εἶναι Χριστόν, ἢ Χριστόν ὄντα μὴ εἶναι τῷ πατρὶ ὁμοούσιον.

38 Τὰ συντιθέμενα ἐξ ἐναντίων συντίθεται, οὐσίᾳ δὲ κατὰ τοὺς φυσικοὺς οὐδὲν ἐστὶν ἐναντίον. Ἀδύνατον οὖν εἶναι οὐσίαν ἐξ οὐσιῶν σύνθετον.

39 Τὰς φύσεις ἤτοι οὐσίας αἰ οὐσιώδεις συνιστῶσι διαφοραί. Εἰ οὖν ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος μία φύσις συνέστηκεν, ἔσονται θεότης καὶ ἀνθρωπότης οὐ φύσεις, ἀλλ' οὐσιώδεις διαφοραί.

40 Τὰ μιᾶς ὄντα οὐσίας ἑτεροῦπόστατα πάντως, τὰ δὲ μιᾶς ὑποστάσεως ἑτεροούσια. Τὴν θεότητα τοιγαροῦν καὶ τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ ἢ μιᾶς οὐσίας λέγοντες ἑτέρας καὶ ἑτέρας ὑποστάσεως εἶπατε ἢ μιᾶς ὑποστάσεως λέγοντες δύο φύσεις οὐ μίαν ὁμολογήσατε. Ἐνθα τὸ ἑτεροούσιον μία φύσις οὐκ ἔστιν. Ἡ οὖν ὁμοούσιον εἶπατε τὴν σάρκα τῇ τοῦ λόγου θεότητι ἢ ἑτεροούσια λέγοντες δύο φύσεις ὁμολογήσατε.

41 Οἱ μίαν φύσιν τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ λέγοντες εἶπατε ἡμῖν, ποία φύσει ὁ Χριστὸς πέπονθε; Τῇ συνθέτῳ δῆλον, ἔρεϊτε· μίαν γὰρ λέγοντες ἐξ ἀνάγκης αὐτῇ καὶ τὸ πάθος προσάψετε, καὶ ἔσται καθ' ὑμᾶς καὶ ἡ θεότης καὶ ἡ ἀνθρωπότης τοῦ Χριστοῦ παθητή.

42 Προτάττειν σύνθετες τῷ φιλοσόφῳ λόγῳ τὸν περὶ ποσότητος λόγον τοῦ περὶ ποιότητος, καὶ τὴν αἰτίαν προστίθουσιν, ὡς ἔνθα ποιότης, καὶ ποσότης πάντως θεωρηθήσεται· «ἢ γὰρ διαφορὰ διαφερόντων ἐστὶ διαφορὰ.» Πῶς οὖν ποιότητων οὐσιωδῶν διαφορὰν λέγοντες τῶν οὐσιωδῶς διαφερόντων τὸν ἀριθμὸν οὐκ ὁμολογεῖτε;

43 Εἰ μία φύσις σύνθετος ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ, ἢ παθητὴ ἔσται μόνον ἢ ἀπαθὴς ἢ παθητοαπαθὴς καὶ κατὰ ταῦτόν ἀμφοτέρω ἢ τρεπτὴ καὶ ποτὲ μὲν παθητὴ, ποτὲ δὲ ἀπαθὴς, ἢ μέρος αὐτῆς παθητὸν καὶ μέρος αὐτῆς ἀπαθές. Οἶαν οὖν βούλεσθε τῶν ἀσεβειῶν, ἔλεσθε. Εἰ γὰρ παθητὴ μόνον, οὐ θεὸς ὁ Χριστός. Εἰ δὲ ἀπαθὴς μόνον, οὐκ ἀνθρώπος. Εἰ δὲ ποτὲ μὲν παθητὴ, ποτὲ δὲ ἀπαθὴς, οὐδ' ὀπότερον φύσει, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ μᾶλλον ἐστὶ· τὸ γὰρ φύσει πεφυκὸς οὐ μεθίσταται. Εἰ δὲ μέρος αὐτῆς παθητὸν καὶ μέρος ἀπαθές, φύσει δὲ ἐκάτερόν ἐστὶ τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ, οὐ τῆς αὐτῆς ἔσται τὰ μέρη φύσεως καὶ οὕτω δύο φύσεις ἔσται ὁ Χριστός, ὃς οὐ φύσις μία ἐστίν, ἀλλ' ὑπόστασις μία σύνθετος ἐκ δύο φύσεων καὶ ἐν δυοῖν φύσεσι καὶ δύο φύσεις. Τὴν γὰρ αὐτὴν φύσιν παθητὴν ἅμα καὶ ἀπαθῆ εἶναι, ἀμήχανον· τῶν ἐναντίων γὰρ οὐσιωδῶν διαφορῶν δεκτικὴ εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ φύσις οὐ δύναται.

44 Ἐπὶ πάσης ἐνώσεως τὰ ἐνούμενα, κἂν συγχέηται, κἂν συγκιρνᾶται, μένει τῆς οἰκείας μὴ ἐξιστάμενα φύσεως. Κἂν τε γὰρ οἶνος ὕδατι κραθῆ, αἱ δύο φύσεις εἰσὶν ἐν τῷ κράματι· καὶ κηρὸς καὶ πίσσα, εἰ καὶ συγχέχονται, ἀλλ' οὐδέτερον τῆς οἰκείας ἐξέστη φύσεως, ἀλλ' ἐν τῷ μίγματι αἱ δύο διαμένουσι φύσεις. Εἰ γὰρ καὶ ἤνωνται καὶ τὴν οἰκείαν ἕκαστον οὐκ ἐνδείκνυται ἰδιότητα καθαρὰν καὶ ἀλώβητον διὰ τὴν πρὸς τὸ ἐνωθὲν σύγχυσίν τε καὶ σύγκρασιν, ἀλλ' ὅμως κατὰ φύσιν ἕκαστον, ὅπερ ἦν, τοῦτό ἐστι

καὶ δύο φύσεις, οὐ μία τοῖς εἰδόσι κρίνειν τὰ τοιάδε λογίζονται· τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὡς ἐν τῷ ἕξ οἴνου καὶ ὕδατος κράματι δύο φύσεις εἰσίν; Εἰ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχει, πῶς ὑμεῖς καὶ τὴν διαφορὰν εἰδότες καὶ τὰς ιδιότητας ὁμολογοῦντες τῶν φύσεων μίαν ταύτας καὶ οὐ δύο κηρύττετε καὶ οὐδὲ τὰ τῆς συγχύσεως ταῖς ἀσυγχύτους δίδοτε; Ἀλλὰ δῆλον, ὡς τροπὴν καὶ ἀφανισμόν καὶ συνουσίωσιν ὠδίνετε μὲν, εἰς τοῦμφανῆς δὲ προσαγαγεῖν ἐν τροπῇ τῆς ἀσεβείας οὐ βούλεσθε.

45 Τὰ ἐνούμενα τῇ ἐνώσει γίνεται ἐν οὐ μετὰ τὴν ἔνωσιν, καὶ ὅσον μένει ἐν τῇ ἐνώσει καὶ ἡ ἔνωσις σώζεται, ἐν εἰσι, καθὼς ἦνωνται. Πῶς οὖν ὑμεῖς ἐν μὲν τῇ ἐνώσει δύο φατέ, μετὰ δὲ γε τὴν ἔνωσιν μίαν γεγενῆσθαι φύσιν ἀθαδιάζεσθε τοῦ μακαρίου Κυρίλλου τὸ μετὰ τὴν ἔνωσιν ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ ἐνώσει ἐξειληφότος; Πότε γὰρ ἡ ἔνωσις γενομένη πέπαιται ἢ τί τὸ ταύτην παῦσαν, ὡς ἂν ἕτερον τὸ ταύτης ἀποτέλεσμα μετ' αὐτὴν καὶ οὐκ ἐν αὐτῇ παρὰ τὰ ἕξ ὧν ἐστὶν ὑποπεύχεται; Οὐ γὰρ ἐστὶν ἡ ἔνωσις ὡς ἡ τῶν γενομένων καὶ μηκέτι ὄντων φύσις, οἷον ὁ χρόνος καὶ ἡ ὄρησις καὶ τὰ τοιαῦτα.

46 Εἰ ἕτερόν τι μετὰ τὴν ἔνωσιν γέγονε παρὰ τὴν ἔνωσιν, σύγχυσις δηλαδὴ καὶ οὐχ ἔνωσις.

47 Εἰ ἡ σύγχυσις τὰς δύο φύσεις μίαν ποιεῖ, τὸ δ' αὐτὸ ποιεῖ παρ' ὑμῖν καὶ τὸ ἀσύγχυτον, τίς ἡ διαφορὰ παρ' ὑμῖν τοῦ ἀσυγχύτου καὶ τῆς συγχύσεως, εἶπατε. 48 Εἰ κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο λέγεται ὁ Χριστὸς ὁρατὸς καὶ ἀόρατος, θνητὸς καὶ ἀθάνατος, ψηλαφητὸς καὶ ἀνέπαφος, καὶ οὐ κατ' ἄλλον καὶ ἄλλον· τὸ δὲ ἄλλο οὐσίαν σημαίνει. Τί μὴ δύο οὐσίας φατέ;

49 Τὸ ἄλλο οὐσίας ἐστὶ σημαντικὸν κατὰ τὴν λογικὴν, ἄλλος δὲ ὑποστάσεως· εἰ οὖν ἄλλο καὶ ἄλλο λέγοντες τὸν Χριστὸν οὐκ ἀναγκασθήσεσθε δύο φύσεις λέγειν, εἶπατε καὶ ἄλλον καὶ ἄλλον· οὐ γὰρ σημανεῖτε δύο ὑποστάσεις.

50 Εἰ δὲ φατε, ὡς ἡ δυὰς διαίρεσιν εἰσφέρει, μάθετε καλῶς διδασκόμενοι, ὡς τὸν ἀριθμὸν οὐ διαίρεσιν ὁ φιλόσοφος λόγος ὀρίζεται, ἀλλὰ σωρείαν μονάδων ἢ χύσιν μονάδων. Ὡστε μᾶλλον ἔνωσιν δηλοῖ ἢ διαίρεσιν. Ἡ μὲν γὰρ διαίρεσις τῆς μονάδος ἡμισὺ ἐστὶ καὶ ἡμισυ, ἡ δὲ δυὰς πρόσθεσις μονάδος· μᾶλλον γὰρ τὸ τὰ δύο ἐν καὶ ἐν εἶπεῖν ἐστὶ διαίρεσεως, τὸ δὲ ἐν καὶ ἐν ὑφ' ἐν συλλαβεῖν καὶ δύο εἶπεῖν συναφείας τε καὶ ἐνώσεως. Ἡ συνάγει τοίνυν ὁ ἀριθμὸς, ἀλλ' οὐχὶ διαιρεῖ, ἐπεὶ, εἰ τομὴ τῆς μονάδος ἐστὶν ἡ δυὰς, τὸ δὲ τεμνόμενον διχῇ τέμνεται, τομὴ καὶ οὐ πρόσθεσις ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς, καὶ εἰ τοῦτο, ὡς περ ἡ μονὰς τεμνομένη τὴν δυάδα ποιεῖ, τὸν αὐτὸν τρόπον ἔδει καὶ τὸν δύο τεμνόμενον τὴν τετράδα ποιεῖν. Καὶ πόθεν ἦλθεν ὁ τρία; Ἔδει γὰρ μόνους τοὺς ἀρτίους ἀριθμεῖσθαι ὑπεξαιρουμένων τῶν περιττῶν-ἢ μᾶλλον εἶπεῖν ἀληθές, ὡς ὁ ἀριθμὸς διττὸς λέγεται· ὁ μὲν γὰρ ἐστὶ κατ' αὐτὸν ὡς αὐτὴ ἡ φύσις τοῦ ἀριθμοῦ, ὁ δὲ ἐν σχέσει καὶ πράγματι θεωρούμενος, ὡς περ λευκὸν ἢ τε λευκότης καὶ τὸ λελευκασμένον. Αὕτη τοίνυν ἡ φύσις τοῦ ἀριθμοῦ οὔτε διαιρεῖ οὔτε συνάπτει, ἀλλ' ἀμφοτέρωθεν δέχεται· οἷον ἡ δυὰς, εἰ μὲν τὰς μονάδας, ἕξ ὧν συνίσταται, σκοπεῖς, εἰς ταῦτα διαιρεῖται-τὰ γὰρ δύο διαιρεῖται εἰς ἐν καὶ ἐν-, εἰ δὲ τούτων τὴν ομάδα θεωρεῖς, ἐκ τούτων μᾶλλον συνάπτεται· ἐν γὰρ καὶ ἐν δύο καὶ δύο καὶ δύο τέσσαρα. Καὶ πάλιν ὁ ἀριθμὸς οὐ διαίρεσις ἐστὶν, ἀλλὰ σημεῖον δηλωτικὸν τοῦ ποσοῦ τῶν ὑποκειμένων, εἴτε ἠνωμένων, εἴτε διηρημένων ἄλλου λόγου καὶ οὐ τοῦ ἀριθμοῦ ταῦτα διαιροῦντος ἢ συνάπτοντος· δέκα γὰρ πήχεις λέγοντες τοῦδε τοῦ ξύλου τυχὸν συνεχοῦς ὄντος οὐ συνδιαιροῦμεν τῷ ἀριθμῷ καὶ τὴν ἐν τῷ δεκαπήχει ξύλω ἐνόητα· καὶ πάλιν δέκα φοίνικας λέγοντες ἐν διαιρέσει τούτους ἐπιστάμεθα· καὶ ἕνα μῶδιον σίτου τυχὸν ἢ φοινίκων λέγοντες ἐν διαιρέσει τοὺς τῷ μῶδιῳ ἐνεχομένους κόκκους οἶδαμεν. Καὶ εἰ μὲν ὁ ἀριθμὸς

ἐπιφημισθῆ φύσεσιν, οὐ τὸ ποσὸν αὐτῶν προηγουμένως, τὸ δὲ ἄλλογενὲς παρίστησι βροῶς γὰρ τυχὸν καὶ ἵππου δύο λέγοντες φύσεις οὐ τὴν κατὰ τὸ ποσὸν αὐτῶν διαίρεσιν, ἀλλὰ τὸ κατὰ τὸ εἶδος παρηλλαγμένον σημαίνομεν. Τρεῖς δὲ ἵππους ἢ ἀνθρώπους λέγοντες, Πέτρον τυχὸν καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, τὸ διηρημένον μᾶλλον αὐτῶν καὶ ὡς οὐ τοιοῖδε, τόσοι δὲ μᾶλλον δηλοῦμεν. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος τρεῖς τὰς ὑποστάσεις κηρύττοντες μίαν τούτων οὐσίαν καὶ φύσιν ὁμολογοῦμεν. Ἐπὶ δὲ γε τῆς σωτηρίου οικονομίας δύο λέγοντες φύσεις τὸ ἑτεροειδὲς αὐτῶν, οὐ τὸ κεχωρισμένον σημαίνομεν ὡς ἐκεῖσε τῶν οὐσιῶν τὸν ἀριθμὸν, κἂν μηδεμία ὑπόστασις εἴη ἀνούσιος, οὕτω κἀνταῦθα τῶν ὑποστάσεων, κἂν μηδεμία φύσις ἀνυπόστατος εἴη, δικαίως ἐκβάλλοντες.

51 Εἰ ἡ δυὰς πάντως εἰσάγει διαίρεσιν καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἀριθμὸν τῶν φύσεων φεύγετε, τί τῶν ιδιοτήτων τὸν ἀριθμὸν οὐκ ἐκκλίετε; 52 Μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην ὁμολογεῖτε, καὶ κοινὴ ὑμῖν τε καὶ ἡμῖν δόξα· πατέρων γὰρ ὁ λόγος ἐστίν. Ἄλλ' εἰ μὲν δύο τὰς φύσεις δηλοῦν διὰ τούτου βούλεσθε, εἰκαῖος ὑμῖν ὁ πρὸς τὴν ἀλήθειαν πόλεμος. Εἰ δὲ ὡς μιᾶς ἐμφαντικὸν τοῦτο ἀπλῶς ἀντιφατικῶς κατὰ τῶν δύο προΐσχεσθε, μάτην ὑμῖν τὸ «σεσαρκωμένην» παρέρριπται. Εἰ δὲ μήτε μίαν ἀπλῶς μήτε δύο ἠνωμένας παρίστησι, πάντως, ὃ τί ποτε ἐπιμόριον μεταξὺ τῆς μιᾶς καὶ τῶν δύο παραληφθῆ, τοῦτο ὑμῖν δηλώσει τὸ «σεσαρκωμένην», εἴτε δίμοιρον, εἴτε ἡμισυ· τοῦ δὲ ποσοῦ ὑμεῖς ἂν εἴητε κύριοι, ὅπου γε οἱ μακάριοι Ἀθανάσιός τε καὶ Κύριλλος ἐνταῦθα καταχρηστικῶς καὶ οὐ κυρίως τῷ τῆς φύσεως ὀνόματι τὴν ὑπόστασιν ἐδήλωσαν ὡς καθολικώτερω. Κατηγοροῦνται γὰρ τὰ καθολικώτερα τῶν μερικῶν καὶ ταύτων μὲν παντάπασιν οὐκ ἔστιν (οὐ γὰρ ἡ ὑπόστασις φύσις, οὐ γὰρ καθολικὸν ἡ ὑπόστασις), ὅμως δὲ δέχεται τό τε ὄνομα καὶ τὸν ὄρον τοῦ καθολικοῦ, ἀλλ' οὐκ ἀντιστρέφει. Ἡ μὲν γὰρ ὑπόστασις ἦτοι τὸ ἄτομον τῆς φύσεως φύσις, ἀλλὰ οὐ μόνον φύσις, ἀλλὰ μετὰ ιδιωμάτων, ἡ δὲ φύσις οὐχ ὑπόστασις ἦτοι ἄτομον. Οὕτω καταχρηστικῶς καὶ οὐ κυρίως τῷ τῆς φύσεως ὀνόματι τὴν ὑπόστασιν ἐσήμαναν, ὡς εἶναι τὸ λεγόμενον μίαν ὑπόστασιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην· οὐ γὰρ ἡ φύσις τοῦ θεοῦ λόγου σεσάρκωται, ἀλλ' ἡ ὑπόστασις. Καὶ μάρτυς ὁ θεῖος εὐαγγελιστὴς ὡδέ πη βοῶν διαπρύσιον· «Ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο.» Ὁ δὲ λόγος οὐ φύσις ἐστίν, ὡς ἀνωτέρω δεδήλωται, ἀλλ' ὑπόστασις. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ θεοφόρος Κύριλλος ἐτέρωθι τάδε φησίν· «Ἡ φύσις τοῦ λόγου ἦγουν ἡ ὑπόστασις, ὃ ἐστίν αὐτὸς ὁ λόγος.» Εἰ γὰρ ἡ φύσις, τοῦ λόγου ἦτοι ἡ θεότης σεσάρκωται—ἐτέραν γὰρ φύσιν ὁ λόγος οὐκ εἶχε παρὰ τὴν θεότητα, τῆς αὐτῆς δὲ φύσεως ὁ λόγος τῷ πατρὶ καὶ τῷ πνεύματι καὶ πάντα κοινὰ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἀγίου πνεύματος πλὴν τοῦ τρόπου τῆς ὑπάρξεως—, καὶ ὁ πατὴρ καὶ τὸ πνεῦμα σεσάρκωται. Ἐνωσιν τοιγαροῦν φύσεων καθ' ὑπόστασιν καὶ τοῦ λόγου σάρκωσιν καὶ τῆς σαρκὸς θέωσιν ὁμολογοῦμεν· σάρκωσις γὰρ ἐστὶ τὸ μετασχεῖν σαρκὸς καὶ τῶν τῆς σαρκὸς. Σαρκοῦται τοίνυν ἡ ἐνούσιος τοῦ θεοῦ λόγου ὑπόστασις ἦτοι ὁ θεὸς λόγος καὶ παχύνεται καὶ ὑπόστασις τῆ σαρκὶ γίνεται, καὶ ὢν πρότερον θεὸς σὰρξ ἦτοι ἄνθρωπος ὕστερον γίνεται καὶ μία τῶν δύο φύσεων χρηματίζει ὑπόστασις σύνθετος, καὶ ἐν αὐτῇ διὰ τῆς σαρκώσεως ἐνοῦνται αἱ δύο φύσεις τῆς τε θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ περιχωροῦσιν ἐν ἀλλήλαις. Ἡ δὲ περιχώρησις ἐκ τῆς θεότητος γίνεται· αὕτη γὰρ μεταδίδωσι τῇ σαρκὶ τῆς οἰκείας δόξης τε καὶ λαμπρότητος οὐ μεταλαμβάνουσα τῶν τῆς σαρκὸς παθῶν. Διὸ ἡ μὲν φύσις τῆς σαρκὸς θεοῦται, οὐ σαρκῶι δὲ τὴν φύσιν τοῦ λόγου. Ἡ δὲ φύσις τοῦ λόγου θεοῖ μὲν τὸ πρόσλημμα, οὐ σαρκῶιται δέ· ὠφελεῖται γὰρ τὸ χεῖρον ὑπὸ τοῦ κρεῖττονος. Οὐ παραβλάπτεται τὸ κρεῖττον ὑπὸ τοῦ χείρονος· ὡς γὰρ ὁ

σιδήρος μὲν πυροῦται, τὸ δὲ πῦρ οὐ σιδηροῦται, καὶ ὡς ἡ σὰρξ μὲν ψυχοῦται, ἡ δὲ ψυχὴ οὐ σαρκοῦται, οὕτως ἡ θεία φύσις θεοῖ μὲν τὴν σάρκα, αὐτὴ δὲ οὐ σαρκοῦται. Οὐ γὰρ δεκτικὴ ἡ θεία φύσις τῆς οἰασοῦν προσθήκης ἢ ὑφαιρέσεως, καὶ μεταδοτικὴ μὲν, οὐ μεταληπτικὴ δέ· διὸ οὐδὲ μία φύσις σύνθετος γέγονε. Ταῦτὸν οὖν εἰπεῖν ἐνούσιον ὑπόστασιν καὶ φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου· ὡς γὰρ εἴρηται, τὴν ὑπόστασιν τῷ τῆς φύσεως ὀνόματι ὑπεσήμαναν οἱ μακάριοι Ἀθανάσιος τε καὶ Κύριλλος. Ἡ μὲν γὰρ ὑπόστασις καὶ φύσις, οὐκέτι δὲ καὶ ἡ φύσις ὑπόστασις· οὐ γὰρ ἀντιστρέφει. Κατηγοροῦνται μὲν γὰρ τῶν μερικῶν τὰ καθόλου, τὰ δὲ μερικὰ τῶν καθόλου οὐ καταφάσκειται. Εἰ δὲ καὶ τινος σιδήρου πυρουμένου ἡ φύσις τοῦ σιδήρου πεπυρῶσθαι λέγεται, ἀλλ' εἰδέναι χρή, ὡς διὰ τὸ δεκτικὴν εἶναι τὴν φύσιν τοῦ σιδήρου πυρῶσεως καὶ διὰ τὸ φύσεως ἔργον εἶναι τὴν πύρωσιν· ἐπὶ δὲ τῆς τοῦ λόγου σαρκώσεως οὐ φύσεως ἔργον ἢ σάρκωσις, ἀλλὰ τρόπος οἰκονομικῆς συγκαταβάσεως. Οὐκ ἔστιν οὖν εἰπεῖν μίαν τῶν τῆς θεότητος ὑποστάσεων ἔχειν τι, ὅπερ οὐχὶ πᾶσαι αἱ ὑποστάσεις κέκτηνται, πλὴν τοῦ τρόπου τῆς ὑπάρξεως. Καὶ ἡ σάρκωσις δὲ τρόπος δευτέρας ὑπάρξεως πέφυκε μόνῳ τῷ μονογενεῖ υἱῷ καὶ λόγῳ ἀρμόζουσα, ὡς ἂν ἡ ιδιότης μείνη ἀκίνητος. 53 Ἄλλ' ἐρεῖτε τυχόν· Πῶς οὖν φαμεν τὴν φύσιν τῆς σαρκὸς τεθεῶσθαι καὶ πεπονθέναι; Μὴ ταῦτα πασῶν τῶν τῆς ἀνθρωπότητος ὑποστάσεων καταφάσκοντες, τὴν δὲ φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκῶσθαι λέγοντες ἐπὶ τὸν πατέρα καὶ τὸ πνεῦμα τὴν σάρκωσιν ἀναφέρομεν; Ὅτι πᾶσα ἡ τῶν ἀνθρώπων φύσις δεκτικὴ ἔστι τῶν κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν καὶ ὑπὲρ φύσιν οὐ μεταβολῆ φύσεως, ἡ δὲ θεία φύσις πάσης ἀλλοιώσεως καὶ προσθήκης ἔστιν ἀνεπίδεκτος, οὐ μόνον δὲ ἀλλ' ὅτι καὶ ἀπαρχὴ ὑπῆρχεν ἡ σὰρξ ἐκείνη τοῦ ἡμετέρου φυράματος καὶ οὐχ ὑπόστασις ιδιοσύστατος ἐγεγόνει, ἀλλὰ φύσις ἐνυπόστατος, συμπληρωτικὴ τῆς συνθέτου τοῦ Χριστοῦ ὑποστάσεως, καὶ οὐχ ἑαυτῆς ἕνεκα, ἀλλὰ τῆς κοινῆς σωτηρίας τῆς φύσεως ἠνώθη τῷ θεῷ λόγῳ, φαμέν τοίνυν τὴν φύσιν τῆς θεότητος ἠνώσθαι τῇ φύσει τῆς ἀνθρωπότητος, σεσαρκῶσθαι δὲ τὴν τοῦ λόγου ὑπόστασιν· σάρκωσις μὲν γὰρ σαρκὸς πρόσληψις καὶ τὸ σαρκὶ γενέσθαι ὑπόστασις, ἔνωσις δὲ δύο τινῶν σύνοδος καὶ εἰς ταῦτὸν συνέλευσις. 54 Τὸ τοῦ ἀνθρώπου παράδειγμα ἂν μὲν ἐπὶ τοῦ εἴδους καὶ τῆς φύσεως λάβητε, εἰς Χριστὸν χώραν οὐχ ἔξει· εἶδος γὰρ Χριστῶν οὐδέπω καὶ νῦν ἀκηκόαμεν. Διὸ οὔτε φύσις ὁ Χριστός, ἀλλ' ὑπόστασις· κατὰ γὰρ τὸν μακάριον Κύριλλον «τὸ Χριστὸς ὄνομα οὔτε ὄρου δύναμιν ἔχει οὔτε τὴν τινος οὐσίαν δηλοῖ»—ἂν δὲ ἐπὶ τοῦ τινὸς ἀνθρώπου, ὑπόστασις δὲ οὗτος, οὐκ ἄτοπον. Ἰστέον δέ, ὡς οὐκ ἀνάγκη τὰ παραδείγματα καθόλου τοῖς παραδεικνυμένοις εἰκέναι, ἔχειν δὲ μᾶλλον κατὰ τὶ καὶ τὸ ἀπεικός, ἐπεὶ οὐκ ἂν εἴη παράδειγμα. Ἰουστίνος τοίνυν ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς οὕτω φησὶν ἐν τῇ Ἐκθέσει τῇ περὶ τῆς ὀρθῆς ὁμολογίας· «Τινὲς μὲν τὴν ἔνωσιν ὡς ψυχῆς πρὸς σῶμα νοήσαντες οὕτως ἐκδεδώκασι· καὶ ἀρμόδιον γὰρ τὸ παράδειγμα, εἰ καὶ μὴ κατὰ πάντα, κατὰ τὶ γοῦν· ὡς γὰρ εἷς μὲν ἔστιν ὁ ἄνθρωπος, ἔχει δὲ φύσεις δύο.»

55 Σκοπεῖτε, ὡς οὐκ εἶπεν· Εἷς ἔστιν ὁ ἄνθρωπος ἐκ δύο φύσεων, ἀλλ'· «Ἐχει φύσεις δύο», ὥστε καὶ μετὰ τὴν τῶν δύο φύσεων ἔνωσιν δύο φύσεις ἔχειν τὸν ἄνθρωπον ἔφησεν. «Ὡς γὰρ εἷς μὲν ἔστιν», φησὶν, «ὁ ἄνθρωπος, ἔχει δὲ φύσεις δύο ἐν αὐτῷ διαφόρους, καὶ κατ' ἄλλο μὲν λογίζεται, κατ' ἄλλο δὲ τὸ λογισθὲν ἐνεργεῖ—ψυχῇ μὲν γὰρ νοερᾶ λογισάμενος, εἰ τύχοι, τοῦ πλοίου τὴν σύμπηξιν χερσὶ τὸ νοηθὲν εἰς πέρας ἄγει—, οὕτως ὁ υἱὸς εἷς ὢν καὶ δύο φύσεις κατ' ἄλλην μὲν τὰς θεοσημείας ἐργάζεται, κατ' ἄλλην δὲ τὰ ταπεινὰ παραδέχεται· ἢ μὲν γὰρ ἐκ πατρὸς καὶ θεὸς ἐνεργεῖ τὰ σημεῖα, ἢ δὲ ἐκ παρθένου καὶ ὁ ἄνθρωπος τὸν σταυρὸν καὶ τὰ πάθη καὶ τὰ παραπλήσια φυσικῶς ἐθέλων ὑπέμεινε.» Τίτι καταφαίνεται σοι συνηγορεῖν τὸ

παράδειγμα, τοῖς μίαν ἐπὶ Χριστοῦ φύσιν λέγειν τολμῶσι ἢ τοῖς δύο ὀρθοδόξως ἀσυγχύτους καὶ ἀδιαιρέτους κηρύττουσιν; Καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος τάδε φησί· «Φύσεις μὲν γὰρ δύο, θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἐπεὶ καὶ ψυχὴ καὶ σῶμα, υἱοὶ δὲ οὐ δύο οὐδὲ θεοί.»

56 Ὅτι δὲ πλείστον ἔχει τὸ ἀπεικός, ἐντεῦθεν εἰσόμεθα. Ἐκ τίνων φατὲ συντεθεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον; Ἐκ ψυχῆς δηλαδὴ καὶ σώματος. Τί οὖν μὴ ἐκ θεοῦ καὶ ἀνθρώπου τὸν Χριστὸν ὁμολογεῖτε; Ἡ τίνος ἔνεκα μὴ ἐκ ψυχότητος τὸν ἄνθρωπον καὶ σωματότητος ὡσπερ τὸν Χριστὸν ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος; Διὰ τί δὲ ὁ ἄνθρωπος μὴ ὅλος ψυχὴ καὶ ὅλος σῶμα λέγοιτο ὡς ὁ Χριστὸς ὅλος θεὸς καὶ ὅλος ἄνθρωπος, καὶ ὅλος ἐν ψυχότητι τέλειος καὶ ὅλος ἐν σωματότητι τέλειος ὡς ὁ Χριστὸς ὅλος ἐν θεότητι τέλειος καὶ ὅλος ἐν ἀνθρωπότητι τέλειος, καὶ ὅλος ψυχὴ μετὰ τοῦ σώματος καὶ ὅλος σῶμα μετὰ τῆς ψυχῆς ὡς ὁ Χριστὸς ὅλος θεὸς μετὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ὅλος ἄνθρωπος μετὰ τῆς αὐτοῦ ἀνάρχου θεότητος; Ὁ μὲν γὰρ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἕτερόν τι παρὰ ταῦτα γεγένηται ἢ τοῖς ἄνθρωπος, ὁ δὲ Χριστὸς ἐξ ἑτέρων τὰ αὐτά, ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος θεὸς τε καὶ ἄνθρωπος. Εἰ δὲ κατὰ πάντα ἔχει τὴν ὁμοιότητα, ἔδει καὶ χριστότητα τὴν σύνθετον ὑμῶν ὀνομάζεσθαι φύσιν, ὡσπερ ἀνθρωπότης ἢ τῶν ἀνθρώπων φύσις ἔστι τε καὶ λέγεται. 57 Ἄλλως δὲ καὶ ἡ ψυχὴ ὑπὸ τῶν τοῦ σώματος προκατεχομένη παθῶν καὶ προπάσχει πολλάκις τοῦ σώματος, συμπάσχει δὲ διηνεκῶς· ἀγωνιᾷ γὰρ πολλάκις τὴν τοῦ σώματος τομὴν καὶ πρὸ τοῦ πάθους τοῦ σώματος πάσχει καὶ ἀλλοιοῦται καὶ μετὰ τὴν τομὴν οὐδὲν ἦττον τοῦ σώματος τὰ τῆς ὀδύνης ἐμπαθῶς παραδέχεται, ὅπερ ἐπὶ τῆς τοῦ κυρίου θεότητος οὐκ ἂν τις εἰ μὴ παραπλήξ τὴν διάνοιαν εἴποι ποτέ. Εἰ οὖν καὶ μιᾶς φύσεως ὁ ἄνθρωπος λέγεται, ἀλλ' ὡς εἶδος, οὐχ ὡς ὑπόστασις. Ὅταν μὲν γὰρ ἄνθρωπος πρὸς ἄνθρωπον κρίνηται, μιᾶς φύσεως ὡς ὁμοούσιοι λέγονται καὶ ὡς ὑφ' ἓν εἶδος ταττόμενοι· ὅτε δὲ φυσιολογεῖται ὁ ἄνθρωπος, δύο ἐπ' αὐτοῦ φύσεις θεωρηθήσονται, ψυχῆς λέγω καὶ σώματος. Ἐν γὰρ τῇ τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ σῶμα συγκρίσει τίς οὕτως ἀνόητος, ὡς μίαν ἀμφοτέρων φύσιν εἰπεῖν; Χριστῶν δὲ εἶδος οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ πολλοὶ Χριστοὶ ἐκ θεότητος συντεθειμένοι καὶ ἀνθρωπότητος, ἵνα πάντες ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος ταττόμενοι μιᾶς κηρυχθῶσι φύσεως, ἀλλ' εἷς ἔστιν ὁ Χριστὸς ἐκ δύο καὶ ἐν δυσὶ γνωριζόμενος φύσεσιν.

58 «Ἐπιστήσατε δέ, ὡς καὶ ἐν δυσὶν αὐτὸν χιμάρους ὁ μακάριος διαγράφει Κύριλλος, ἀλλ' οὐ πρὸς τὰς ὑποστάσεις, ἀλλὰ πρὸς τὸ διάφορον τοῦ ζῶντος καὶ τοῦ τεθυμένου τὸ παράδειγμα φέρει.» Καὶ τοῦτο δὲ φαμεν, ὡς ἐκ δύο κτιστῶν τάχα που γενέσθαι μίαν οὐκ ἀδύνατον φύσιν, ἐκ δὲ κτιστοῦ καὶ ἀκτίστου μίαν φύσιν γενέσθαι ἀμήχανον ἢ τῶν δύο μετέχουσιν ἢ ἕτερόν τι παρὰ ταῦτα κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον. Πῶς γὰρ ἡ αὐτὴ ἡρξάτο τε τοῦ εἶναι καὶ οὐκ ἡρξάτο;

59 Εἰ ταυτόν ἔστιν εἰπεῖν «ἐκ θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος» καὶ «ἐκ δύο φύσεων», δύο φύσεις ἐν τῷ Χριστῷ μετὰ τὴν ἔνωσιν μὴ λέγοντες, οὐδὲ θεότητα καὶ ἀνθρωπότητα ἐν αὐτῷ μετὰ τὴν ἔνωσιν ὁμολογεῖτε.

60 Τὰ μιᾶς οὐσίας τὰς αὐτὰς ἀπαραλείπτως ἔξει διαφοράς. Οὔτε γὰρ, ἐπειδὴ λογικὸς ὁ ἄνθρωπος καὶ λογικὸς ὁ ἄγγελος, μία φύσις ἀγγέλου καὶ ἀνθρώπου λεχθήσεται· ἀθάνατος γὰρ ὁ ἄγγελος, θνητὸς δὲ ὁ ἄνθρωπος, καὶ οὐ πάντη τὴν ὁμοίωσιν ἔχει. Καὶ θνητὸς μὲν ὁ ἄνθρωπος, θνητὸς δὲ καὶ ὁ κύων, ἀλλὰ λογικὸς μὲν ὁ ἄνθρωπος, ὁ δὲ κύων ἄλογον καὶ οὐ μιᾶς φύσεως. Ἀνάγκη τοίνυν, τὰ μιᾶς οὐσίας τὰς αὐτὰς ἀπαραλείπτως ἔχειν οὐσιώδεις διαφοράς. Εἰ τοίνυν μία οὐσία τῆς τοῦ θεοῦ λόγου θεότητος καὶ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, αἱ αὐταὶ διαφοραὶ ἀμφοῖν ἀπαραλείπτως ἔσονται.

61 Εἰ τὰ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς μὴ ἐν αὐτῷ, ἢ ἀπώλοντο ἢ ἐν ἐτέρῳ· καὶ ποῦ, δεῖξατε.

62 Εἰ ἐπὶ τῶν ὁμοουσίῳ ἢ μία φύσις λεγομένη ταυτότητα φύσεως, οὐχ ὑποστάσεως δηλοῖ, πῶς ἐπὶ τῶν ἑτεροουσίῳ αἱ δύο φύσεις οὐ τὸ διάφορον τῶν οὐσιῶν, ἀλλ' ὑποστάσεων δηλώσει διαίρεσιν; 63 Τὰ πρὸς τι ἅμα καὶ αἰεὶ ἅμα· ἢ δὲ ἔνωσις καὶ τὰ ἐνωθέντα τῶν πρὸς τι. Ἄμα οὖν ἢ ἔνωσις καὶ τὰ ἐνωθέντα. Ἡ τοίνυν καὶ τὰ ἐνωθέντα κηρύξατε ἢ καὶ τὴν ἔνωσιν παύσατε. Καὶ τίς λοιπὸν τῆς διαιρέσεως αἴτιος;

64 Τὸ ἄλλος καὶ ἄλλος ὑποστάσεων ἀντωνυμῖαι, φύσεων δὲ τὸ ἄλλο καὶ ἄλλο κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον. Εἰ οὖν αἰεὶ τὸ ἄλλος καὶ ἄλλος ἐπὶ τῆς θεολογίας τὰς ὑποστάσεις δηλοῖ, ἄρα καὶ τὸ ἄλλο καὶ ἄλλο ἐπὶ τῆς οἰκονομίας αἰεὶ τὰς φύσεις δηλώσειεν.

65 Τὸ ἄλλο τῇ φύσει εἰπεῖν καὶ τὸ ἄλλην φύσιν ταυτόν. Εἰ οὖν τὸ πρῶτον αἰεὶ ἐπὶ τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ, αἰεὶ καὶ τὸ δεύτερον. Ἄλλη δὲ καὶ ἄλλη φύσις οὐκ ἔσται μία.

66 Τί ὑμῖν βούλεται ἢ σύνθετος φύσις; Ἐνικῆ προφορᾷ δύο σημαίνει πράγματα ὡς παρὰ τοῖς πατράσιν ἢ διττὴ καὶ ἢ διπλῆ φύσις καὶ ὡς χορὸς καὶ λαός, ἢ πληθυντικῆ προφορᾷ μίαν ὡς Ἀθῆναι, Θῆβαι καὶ τὰ τοιαῦτα. Εἰ μὲν οὖν τὸ πρότερον, περιττὸν τὸ μίαν λέγειν· οὐδὲ γὰρ οἱ πατέρες μίαν εἶπον. Εἰ δὲ τὸ δεύτερον, περιττὸν τὸ σύνθετον· ταυτόν γὰρ ὑμῖν ἔκ τε τῆς ἀπλῆς καὶ τῆς συνθέτου σημαίνεται. Εἰ δ' ἕτερόν τι παρὰ τὰ εἰρημένα, ἄλλην ἢ μῖν συγκεχυμένην εἰσκομίζετε φύσιν ὡσπερ ἡμίονον καὶ τὴν παρ' Ἑλλήσιν τῶν πολυμόρφων ζώων τερατείαν.

67 Ἡ μία σεσαρκωμένη φύσις ἢ ὡς σχῆμα τὴν σάρκα περικείται καὶ μία ἐστὶ καὶ σεσαρκωμένη οἷα χαλκὸς ἀνδριάντος μεμορφωμένος σχήματι ἢ τῆς σαρκὸς τραπέισης τῆς προσληφθείσης εἰς τὴν τοῦ προσλαβόμενου φύσιν ἢ ὡς τῆς τοῦ προσλαβόντος φύσεως μεταβληθείσης εἰς τὴν τοῦ προσλήμματος φύσιν καὶ τῆς οἰκείας οὐσίας πεπονθυίας ἔκστασιν ἢ οὐσία οὐσία ἡνωται καὶ δύο εἰσίν. Οἷον οὖν αἰρεῖσθε, κηρύξατε ἢ δύο φύσεις ὁ Χριστὸς ἢ παντελῶς οὐ δύο· τὰ γὰρ ἀντιφατικῶς λεγόμενα ὀλικῶς ἀντίκειται. Ἡ τοίνυν δύο κηρύξατε ἢ μίαν ἀπολύτως εἶπατε. Τί γὰρ λέξιν προβάλλεσθε, ἢς ἀρνεῖσθε τὴν δύναμιν, πρὸς ἐξαπάτην τῶν ἀπλουστέρων; 68 Μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην λέγοντες ἢ τοῦ σεσαρκωμένην ἀρνεῖσθε τὴν δύναμιν ἢ ἐξ ὀνόματος καὶ ὄρου δύο φύσεις κατὰ περίφρασιν λέγετε, μίαν μὲν φύσιν ἀναφανδὸν ὀνομάζοντες, τὴν δὲ ἕτεραν ἐξ ὄρου μηνύοντες, εἴπερ σὰρξ ἐψυχωμένη ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ ἀνθρώπου φύσις ἐστὶ.

69 Τὰ ἑτεροοῦσια ἐνώσει γίνεται ἐν καὶ οὐ φύσει· φύσει γὰρ ἐν τὰ ὁμοοῦσια. Ἐτερον τοίνυν φύσις καὶ ἕτερον ἔνωσις καὶ τὸ ἐξ ἐκάστου ἀποτελούμενον ἐν ἕτερον, ἐξ ὁμοουσιότητος μὲν φύσις μία, ἐκ δὲ τῆς καθ' ὑπόστασιν ἐνώσεως μία ὑπόστασις.

70 «Τὸ Χριστὸς ὄνομα» κατὰ τὸν μακάριον Κύριλλον «οὔτε δύναμιν 70 ὄρου ἔχει οὔτε τὴν τινος οὐσίαν δηλοῖ.» Εἰ δὲ μὴ οὐσίαν δηλοῖ καὶ ὄρου δύναμιν οὐκ ἔχει, ὑπόστασις ἂν εἶη καὶ οὐ φύσις. Ὅρω μὲν γὰρ οὐσία καὶ φύσις δηλοῦσθαι πέφυκεν, ὑπογραφή δὲ πρόσωπον καὶ ὑπόστασις, εἴπερ ὁ μὲν ἐξ οὐσιωδῶν, ἢ δὲ ἐξ ἐπουσιωδῶν σύγκειται. Τὸ δὲ θεὸς ὄνομα δηλωτικὸν οὐσίας ἐστίν, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἄνθρωπος. Τί οὖν τὸν ἕνα Χριστόν, τὸν θεόν τε καὶ ἄνθρωπον, μὴ μίαν μὲν ὑπόστασιν σύνθετον ὡς Χριστόν, ὡς θεὸν δὲ καὶ ἄνθρωπον δύο φύσεις κηρύξατε;

71 Εἰ καὶ ἐκ τελείων ἢ ἔνωσις γένοιτο, ἀλλά γε πρὸς τὸ ὅλον ἦτοι τὸ ἐκ τῆς ἐνώσεως ἀποτελέσμα μέρη τὰ πρὸς ἔνωσιν συνελθόντα λέγεται, ὡς ἐκ χορὸς τυχὸν ἢ πλίνθος καὶ ἀχύρου καὶ ὕδατος, ὧν ἕκαστον καθ' αὐτὸ μὲν τέλειον, μέρος δὲ πρὸς τὴν

πλίνθον λελόγισται. Μέρη τοίνυν Χριστοῦ δύο φύσεις· ἐκ θεότητος γὰρ οὗτος καὶ ἀνθρωπότητος. Πῶς οὖν οὐκ ἐν τῷ ὄλω τὰ μέρη καὶ τὸ ὅλον οὐκ ἐν τοῖς μέρεσιν; Ἡ γὰρ ἐν αὐτῷ ἢ ἀλλαχόσε ἢ ἀνήρηται καὶ αὐτὸς ἢ ἐν αὐτοῖς ἢ ἐν ἄλλοις παρὰ ταῦτα ἢ οὐδαμῆ.

72 Εἰ τῆς αὐτῆς φύσεως ἢ σὰρξ τῆ τοῦ λόγου θεότητι, πῶς οὐ γέγονε τετράς ἢ τριάς; Τὰ γὰρ ὁμοούσια ἐτέρας ἐστὶν ὑποστάσεως. Εἰ δὲ ἑτεροούσιος, πῶς οὐ δύο φύσεις ἐστὶν ὁ Χριστός;

73 Εἰ ὁ θεὸς λόγος καὶ ὁ πατὴρ κατὰ τί εἰσι δύο, ἢ δὲ σὰρξ καὶ ὁ θεὸς λόγος κατ' οὐδέν εἰσι δύο, πλέον ἤνωται τῆ σαρκὶ ὁ θεὸς λόγος ἢ τῷ πατρί. Εἰ δ' οὐ πλέον, κατὰ τι γοῦν εἰσι δύο ὁ θεὸς λόγος καὶ ἡ σὰρξ. Καὶ εἰ κατὰ τι δύο, κατὰ φύσιν· οὐ γὰρ καθ' ὑπόστασιν.

74 Ὁ εἷς Χριστός, ἢ σύνθετος ὑπόστασις, κατὰ μὲν φύσιν ταυτίζεται τῷ πατρί καὶ τῷ πνεύματι, τῆ μητρὶ τε καὶ ἡμῖν· καὶ τῷ πατρί γὰρ ἐστὶ καὶ ἡμῖν ὁμοούσιος, διαφέρει δὲ καθ' ὑπόστασιν. Εἰ μὲν οὖν μίαν φύσιν αὐτῷ δῶτε σύνθετον, συνθέτου φύσεως τὸν πατέρα καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον λέξετε καὶ μιᾶς φύσεως τὴν τριάδα καὶ τοὺς ἀνθρώπους εἴποιτε, εἰ δ' ὑπόστασιν ἐν δύο γνωριζομένην φύσει, κατ' ἄλλο ἔσται τῷ πατρί καὶ κατ' ἄλλο ἡμῖν ὁμοούσιος.

75 Ἡ θεότης κατὰ τῶν τριῶν τῆς ζαρχικῆς τριάδος ὑποστάσεων φέρεται, ὁμοίως καὶ ἡ ἀνθρωπότης κατὰ τῶν ἀπείρων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὑποστάσεων. Εἰ τοίνυν μίαν φύσιν τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος εἶπητε, μία φύσις καθ' ὑμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ γέγονε τῶν ἁγίων τῆς τριάδος τριῶν ὑποστάσεων καὶ τῶν ἀπείρων τῆς ἀνθρωπότητος ὑποστάσεων.

76 Εἰ μερικὴν καὶ ἰδικὴν οὐσίαν τοῦ λόγου φατέ καὶ ταῦτὸν φύσιν καὶ ὑπόστασιν, δείξατε ἡμῖν τινα τῶν ἁγίων πατέρων τρεῖς φύσεις ἢ οὐσίας ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος εἰπόντα, καὶ ἡμεῖς σιγήσομεν χεῖρα ἐπὶ στόματι θέμενοι. Εἰ δὲ μὴ δείξατε δύνασθε, τί μάτην ἀπὸ καρδίας καὶ οὐκ ἐκ θεοῦ λαλοῦντες φρυάττεσθε;

77 Τὸ τῶν πραγμάτων ποσὸν οὐ μόνον ὠρισμένος ἀριθμὸς παρίστησιν, ἀλλὰ δὴ καὶ ἀόριστος ὁ πολλὰ τυχὸν καὶ ὀλίγα καὶ πλείονα καὶ ἐλάττονα· καὶ ἡ ἀναλογία δὲ ταῦτὸν οἶδε πολλάκις ποιεῖν ὡς τὸ μείζον καὶ ἴσον καὶ ἥττον, ἀλλὰ καὶ ἡ δεικτικὴ φωνή, τοῦτό φημι ἀκαίριον καὶ ταῦτα καὶ ἄλλο καὶ ἕτερον, καὶ ἡ τάξις ὡς πρὸ τοῦδε καὶ μετ' ἐκεῖνο καὶ ἀπ' ἀρχῆς καὶ ὕστερον, καὶ ἕτεροι δὲ τρόποι τυχόν. Εἰ μὲν οὖν πάντας τοὺς τρόπους τοὺς δηλωτικούς τῆς τῶν πραγμάτων ποσότητος διαιρητικούς λέγετε, ἐγγύθεν ὁ ἔλεγχος· μίαν γὰρ καὶ μίαν φύσιν, ἕτερόν τε καὶ ἕτερον, καὶ ἄλλο καὶ ἄλλο καὶ φύσεις ἀορίστως καὶ ἰδιότητος καὶ μείζον καὶ ἔλαττον καὶ πρότερον καὶ ὕστερον λέγετε. Εἰ δὲ μόνον τὸν ὠρισμένον ἀριθμὸν καὶ μάλιστα τῆς δυάδος διαιρεῖν ὑποτίθεσθε, τῆς ἐξουσίας· τίς γὰρ ἢ ἀποκλήρωσις τῆς ἀληθείας ἐτέρως ἐχούσης; Ἡ δυὰς γὰρ καὶ τὰ δύο ὁμοῦ τὰ ἀριθμούμενα συλληπτικῆ δυνάμει παρίστησιν ἢ τῆς μιᾶς καὶ μιᾶς ὑμῶν ὁ διαλελυμένος ἀριθμὸς καὶ καθ' ἑαυτὸν θεωρούμενος.

78 Ἐπὶ πᾶσι τοῦτο ἡμῖν ἀπαγγείλατε· Ἐχει θεῖαν φύσιν ὁ Χριστὸς καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν; Ναί, ἐρεῖτε. Ἐχει δὲ καὶ ἀνθρωπίνην; Καὶ τοῦτο συνομολογήσετε, εἴ γε μὴ γυμνῆ τῆ κεφαλῇ ἀσεβεῖν βουληθεῖητε. Φύσις οὖν θεῖα καὶ φύσις ἀνθρωπίνη μία φύσις ἢ δύο εἰσίν; Ἄλλ' εἰ μὲν μίαν εἶπητε, ἔσται ὁ πατὴρ ἡμῖν ὁμοούσιος· εἰ δὲ δύο καὶ οὐ μία, τί μὴ τὸν τύφον σὺν τῷ τούτου γεννήτορι μακρὰν ἀπορρίψαντες μεθ' ἡμῶν ἕνα Χριστόν, ἕνα υἱόν, ἕνα κύριον, μίαν ὑπόστασιν ἐκ δύο φύσεων καὶ δύο φύσεις καὶ ἐν δυοῖ φύσει μετὰ τὴν ἔνωσιν ὁμολογήσετε; Εἰ μὲν γὰρ οὐδέποτε δύο φύσεων τὸν

Χριστόν φατε, τί μάτην μιᾶς αὐτὸν φύσεως μετὰ τὴν ἔνωσιν λέγετε; Εἰ δὲ πρὸ τῆς ἐνώσεως δύο φύσεων αὐτὸν φάσκοντες, μιᾶς ὁμολογεῖτε μετὰ τὴν ἔνωσιν, ἄντικρυς πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀπομάχεσθε· πρὸ γὰρ τῆς ἐνώσεως ἦτοι τῆς θείας σαρκώσεως μιᾶς φύσεως ἀπλῆς ἦτοι τῆς θείας μία τελῶν ὑπόστασις οὐδὲ Χριστὸς ἦν. Ἦ τοίνυν παντελῶς τὰς δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ ἀναιρήσετε ἢ διφυᾶ πρὸ τῆς ἐκ παρθένου τὸν Χριστόν σαρκώσεως λέξετε, μὴ διδόναι αὐτῷ τὰς κυρίως οὐσας αὐτοῦ δύο φύσεις μετὰ τὴν ἔνωσιν ἀνεχόμενοι. Ἡμεῖς γὰρ ἐν τῷ λιμένι τῆς εὐσεβείας ἰστάμενοι καὶ πᾶσαν αἰρετικῆς κακονοίας ἀποκρουόμενοι καταγιγίδα ταῖς αὔραις τοῦ πνεύματος ἐπὶ μὲν τῆς ἀγίας καὶ ὑπερυμνήτου τριάδος μίαν οὐσίαν, μίαν φύσιν θεότητος, τρεῖς δὲ τελείας τὰς ὑποστάσεις σέβομεν μηδεμίαν αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας οὐσιώδη κεκτηῖσθαι διαφορὰν ὁμολογοῦντες, πάσας δὲ κοινῶς καὶ ἐνιαίως καὶ ταυτῶς καὶ ἀπλῶς καὶ ἀμερῶς καὶ ὀλικῶς τὰς θεωνυμίας ἐπὶ πάσης τῆς θεότητος ἐκλαμβάνομεν ἦτοι τῶν τριῶν ὑποστάσεων τὴν οὐσίαν εἶτ' οὖν φύσιν, τὴν κυριότητα καὶ τὴν ἀγιότητα, τὴν βασιλείαν, τὴν δύναμιν, τὴν ἐνέργειαν, τὴν θέλησιν, τὴν ἐξουσίαν, διακεκριμένως δὲ τὸ πατήρ, τὸ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα γινώσκουμεν, τὸ ἀγέννητον φημι καὶ τὸ γεννητὸν καὶ τὸ ἐκπορευτὸν, μόνον ἀγέννητον τὸν πατέρα εἰδότες, μόνον γεννητὸν τὸν υἱόν, μόνον ἐκπορευτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, μὴ μεταπιπτούσης ἢ κινουμένης τῆς ἐκάστου ἰδιότητος, οὐ συμβεβηκότα ταῦτα γινώσκοντες· οὐδὲν γὰρ ἐπισυμβαίνει θεῷ, ἀλλὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐκάστου ὑποστάσεως ἰδιώματα·, θεὸν τέλειον τὸν πατέρα, θεὸν τέλειον τὸν υἱόν, θεὸν τέλειον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, θεὸν καὶ θεὸν καὶ θεόν, ἀλλ' ἕνα τὰ τρία θεὸν σὺν ἀλλήλοις νοούμενά τε καὶ γινωσκόμενα, οὐ συναλειφόμενα εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν· ἄπαγε·, ἀλλ' εἰς ἓν αἴτιον τὸν πατέρα ἀναφερομένου υἱοῦ τε καὶ πνεύματος. Εἷς γὰρ θεός, ἐπειδὴ μία θεότης, οὐ τρεῖς δὲ θεοὶ ὡσπερ τρεῖς ἄνθρωποι· οὐδὲ γὰρ οὐσία τέμνονται, οὐ δυνάμει χωρίζονται, οὐ τόπῳ, οὐκ ἐνεργεία, οὐ βουλήσει μερίζονται, ἀνεκφοίτητον ἔχοντες τὴν ἐν ἀλλήλοις ἴδρυσίν τε καὶ περιχώρησιν. Ποῦ γὰρ ἔσσονται μὴ ἐν ἀλλήλοις μένοντα; Περιγραπτὸν γὰρ ἂν εἴη οὕτως ἐκάτερον. Εἷς οὖν θεὸς ἐκ τριῶν τελείων τῶν ὑποστάσεων, ἵνα μὴ σύνθετος ἐξ ἀτελῶν φύσις νομίζοιτο, μία δὲ ἐκ τριῶν τελείων ἀπλή καὶ ἀσύνθετος, ὑπερτελής καὶ προτέλειος.

79 Ἐπὶ δέ γε τῆς σωτηρίου οἰκονομίας καὶ πᾶσαν ὑπεραιρούσης κατάληψιν ὁμολογοῦμεν τὸν ἕνα τῆς ἀγίας τριάδος τὸν μονογενῆ υἱὸν καὶ λόγον τοῦ θεοῦ εὐδοκία τοῦ πατρὸς σεσαρκῶσθαι ἐκ πνεύματος ἀγίου καὶ Μαρίας τῆς ἀγίας ἀειπαρθένου καὶ θεοτόκου. Καὶ δύο αὐτοῦ τὰς γεννήσεις σέβομεν, μίαν τὴν προαιώνιον καὶ ἀίδιον ἀναιτίως ἐκ πατρὸς ἄνευ μητρὸς καὶ μίαν τὴν ἐκ παρθένου μητρὸς ἄνευ πατρὸς διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, οὔτε τὸν πατέρα σεσαρκῶσθαι καὶ γεγενῆσθαι λέγοντες οὔτε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἢ γὰρ ἰδιότης ἀκίνητος τῆς υἰότητος. Υἱὸς οὖν ὑπάρχων υἱὸς πάλιν γέγονεν· υἱὸς γὰρ ὢν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς υἱὸς ἀνθρώπου ἐγένετο ἐκ δύο φύσεων μία ὑπόστασις σύνθετος. Ὑπόστασις γὰρ ὑπάρχων ἐνούσιος φύσιν ἀνέλαβεν ἐνυπόστατον ἀπαρχὴν τοῦ ἡμετέρου φυράματος. Ἐνυπόστατον δέ φαμεν, οὐχ ὡς ἰδιοσυστάτως ὑπάρξασαν οὐδ' ὡς ἰδίαν ἐσχηκυῖαν ὑπόστασιν, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ λόγου ὑπόστασει ὑπάρξασαν. Ἄμα γὰρ σὰρξ, ἄμα θεοῦ λόγου σὰρξ· ἄμα σὰρξ ἔμψυχος λογική, ἄμα θεοῦ λόγου σὰρξ ἔμψυχος λογική, οὐδαμῶς τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν ἔνωσιν· μεμένηκε γὰρ τὰ ἐξ ὧν ὁ εἷς Χριστός τε καὶ κύριος ἄτρεπτα καὶ ἀμετάβλητα, ἀλλ' εἰς μίαν ὑπόστασιν σύνθετον συνδραμουσῶν ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως· καθ' ὑπόστασιν γὰρ τὴν ἔνωσιν δογματίζομεν. Ἡ δὲ καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις καὶ τῶν συνελθουσῶν οὐσιῶν φυλάττει τὴν διαφορὰν καὶ τοῦ προσώπου τηρεῖν οἶδε τὴν

ένότητα. Εἰ γὰρ οὐχ ὁμοούσιος ὁ λόγος τῆ σαρκὶ οὔτε κεχωρισμένος τοῦ συνυφεστῶτος ἔστιν, οὔτε μίαν ἐπ' αὐτοῦ φύσιν λέγειν θεμιτὸν οὔτε δύο τὰς ὑποστάσεις· ταῦτα γὰρ τὰς ὑποστάσεις ποιεῖ. Τὸ γὰρ ὁμοούσιον τὸ ἐν μὲν καὶ ταυτὸν κατ' οὐσίαν δηλοῖ, τὸ καθ' ὑπόστασιν δὲ διάφορον, τοῦμπαλιν δὲ τὸ ἑτεροούσιον τὸ καθ' ὑπόστασιν μὲν ταυτὸν, τὸ δὲ κατὰ φύσιν διάφορον τῶν ἡνωμένων.

80 Οὕτως οὐκ ἔστιν ἄλλος καὶ ἄλλος ὁ Χριστός, ἵνα μὴ τετράδι λατρεύωμεν, ἄλλο δὲ καὶ ἄλλο, ἵνα μὴ τῆ θεότητι τὸ πάθος προσάπτωμεν. Εἰ γὰρ ἄλλος καὶ ἄλλος, μάτην μεγαλαυχοῦμεν τὴν τῆς ἡμετέρας φύσεως θέωσιν διὰ τῆς τοῦ λόγου γεγενῆσθαι σαρκώσεως· εἰ γὰρ ἢ ἄλλου ἐν ἄλλῳ ἐνοίκησις σάρκωσις, πλείστας σαρκώσεις ὁ θεὸς ὑπέμεινεν. «Ἐνοικήσω» γὰρ, φησὶν, «ἐν ὑμῖν καὶ ἐμπεριπατήσω,» καὶ «οὐκ οἶδατε, ὅτι ναὸς θεοῦ ἔστε καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ ἐνοικεῖ ἐν ὑμῖν;» Εἰ δὲ μὴ ἄλλο καὶ ἄλλο, ταυτὸν κατὰ φύσιν σὰρξ καὶ θεότης, καὶ πάντα συγκέχυται καὶ συμπέφυρται. Εἰ μὲν οὖν οὐκ ἄλλος καὶ ἄλλος, εἷς ὁ Χριστὸς καὶ μία ὑπόστασις· ἄλλος γὰρ ἢ ὑπόστασις. Εἰ δὲ ἄλλο καὶ ἄλλο-φύσις δὲ τὸ ἄλλο-, οὐχ ἔν δηλαδὴ κατὰ φύσιν. Εἰ δὲ μὴ ἔν, παντί που δηλον ὡς δύο. Εἷς οὖν ἔστι καθ' ὑπόστασιν πρὸς ἑαυτὸν ταυτιζόμενος, τῶν δ' ἄκρων τοῖς χαρακτηριστικοῖς ἀφοριζόμενος ἰδιώμασιν· εἰ γὰρ καὶ τῶν χαρακτηριστικῶν ἰδιωμάτων ἢ ἀγία αὐτοῦ σὰρξ οὐκ ἄμοιρος ἦν, ἀλλὰ γε τούτων τὸ ἄθροισμα καὶ τῆς σαρκὸς ἢ ὑπόστασις τε καὶ σύμπηξις οὐ καθ' αὐτήν, ἀλλ' ἐν τῆ τοῦ λόγου ὑποστάσει γεγένηται καὶ αὐτήν, οὐκ ἰδίαν ἔσχεν ὑπόστασιν. Ἐντεῦθεν οὔτε ἀνυπόστατος ἦν οὔτε ἰδίαν ἔσχεν ὑπόστασιν, δύο δὲ φύσεις ὑπάρχει ὁμοουσιότητα μὲν τῶν ἄκρων, ἑτεροουσιότητα δὲ τῶν μερῶν ἐνούμενός τε καὶ διαιρούμενος.

81 Δύο δὲ φύσεις λέγοντες οὐ διαιροῦμεν τὴν ἔνωσιν, τὴν δὲ τροπὴν καὶ τὴν σύγχυσιν φεύγομεν· λόγῳ γὰρ καὶ τρόπῳ τῆς διαφορᾶς ταύτας ἀριθμεῖσθαι γινώσκωμεν. Ὅν γὰρ τρόπον τὴν σύγχυσιν φεύγομεν, οὕτω καὶ τὴν διαίρεσιν παραιτούμεθα ἐπὶ τε τῆς ἀγίας καὶ θεαρχικῆς τριάδος καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ ἐνὸς τῆς ἀγίας τριάδος οἰκονομίας. Ὡς γὰρ ἐκεῖ τρεῖς μὲν ὑποστάσεις ὁμολογοῦμεν, μίαν δὲ οὐσίαν καὶ φύσιν κηρύττομεν, οὐδ' ὁποτέραν μὲν τῶν ὑποστάσεων εἰδότες ἀνούσιον, ἀλλ' οὐ ταύτη οὐσίαν ἐκάστη ἰδιαιρέτως προσνέμοντες οὐδ' ἀφοριστικὸν ποσότητος ἀριθμὸν οὐσιῶν καταγγέλλοντες, ἵνα μὴ τὸ ἑτεροφυὲς καὶ ἑτεροούσιον εἰσάγωμεν, οὕτω κἀνταῦθα δύο λέγοντες φύσεις οὐ διαιροῦμεν τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν οὐδ' ὑποστάσεων ἀριθμὸν συνεισφέρομεν, εἰ καὶ μὴ ἀνυπόστατοι εἶεν, τὸ ἑτεροειδὲς δὲ δηλοῦμεν καὶ ἑτεροούσιον. Ὡσπερ γὰρ ἐκεῖ ὁ τῶν ὑποστάσεων ἀριθμὸς τὸ ὁμοούσιον οὐ λυμαίνεται οὐδὲ τὴν κατὰ φύσιν διαίρεσιν εἰσάγει ταῖς ὑποστάσεσιν, ἀλλὰ τὸ τῶν ὑποστάσεων σημαίνων διάφορον τὸ ἐνιαῖον τῆς οὐσίας οὐ διατέμνει, οὕτως ὧδε ἢ ποσότης τῶν φύσεων τὸ ταυτὸν καὶ ἐνιαῖον οὐ διαιρεῖ τῶν ὑποστάσεων, τὴν, ὡς ἐν ποιότητι δὲ φυσικῇ, διαφορὰν καὶ τῶν συνελθόντων τὴν σωρείαν δηλοῖ. Διὸ δὴ ἐκ δύο φύσεων τελείων τὴν ἔνωσιν γεγενῆσθαι λέγοντες οὐ κατὰ φερμὸν ἢ σύγχυσιν ἢ τροπὴν ἢ ἀνάκρασιν φάσκομεν, οὐδ' αὖ πάλιν προσωπικὴν ἢ σχετικὴν ἢ κατ' ἀξίαν ἢ ταυτοβουλίαν ἢ ταυτωνυμίαν ἢ ὁμοτιμίαν, ὡς ὁ θεοστυγῆς ἔφη Νεστόριος, οὐσιώδη δὲ μᾶλλον καὶ καθ' ὑπόστασιν ὀρθοδόξως κηρύττομεν, οὐχ ὡς τῶν δύο οὐσιῶν μίαν οὐσίαν ἀποτελεσασῶν σύνθετον, ἀλλ' ἐνωθεισῶν ἀλλήλαις κατ' ἀλήθειαν εἰς μίαν ὑπόστασιν σύνθετον τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ σῶζεσθαι αὐτῶν τὴν οὐσιώδη διαφορὰν ὀρίζομεθα. Μεμένηκε γὰρ τὸ κτιστὸν μὲν κτιστόν, τὸ δὲ ἄκτιστον ἄκτιστον· θνητὸν τὸ θνητὸν καὶ ἀθάνατον τὸ ἀθάνατον, καὶ τὸ μὲν διαλάμπει τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ ταῖς ὑβρεσιν ὑποπέπτωκεν. Εἰ γὰρ καὶ εἷς ὁ ταῦτα πάσχων κάκεινα θαυματουργῶν καὶ κοινὰ τοῦ ἐνὸς ὑπῆρχεν ἀμφοτέρα,

ἀλλ' ἕτερον ἐξ οὗ κοινὰ τὰ τῆς ὕβρεως, καὶ ἐξ οὗ κοινὰ τὰ αὐχήματα ἕτερον, ἕτερον μὲν καὶ ἕτερον λόγῳ καὶ τρόπῳ τῆς διαφορᾶς, κοινὰ δὲ ἑκατέρῳ ἑκάτερα τῷ τρόπῳ τῆς ἀντιδόσεως διὰ τὴν εἰς ἄλληλα τῶν μερῶν περιχώρησιν καὶ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν. «Ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφή μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας τουθ', ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε» διὸ δὴ καὶ ὁ κύριος τῆς δόξης ἐσταυρώσθαι λέγεται δηλαδὴ ὡς οὐ θεότητι, ἀλλὰ τῇ συνυφεστηκυῖα σαρκί, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀνεληλυθέναι, ὅπου ἦν τὸ πρότερον, γέγραπται, οὐχ ἢ τὸ πρότερον ὡς ἄνθρωπος ἦν, ἀλλ' ἔνθα ὡς θεὸς ὑπῆρχε καὶ τοῦ πατρὸς ἀδιαίρετος. Οὕτε γὰρ τὴν θεότητα παθητὴν ἢ πάσχειν σαρκὶ καταγγέλλομεν οὔτε τὴν σάρκα ἢτοι τὴν ἀνθρωπότητα προαιώνιον ὁμολογοῦμεν, ἀλλὰ τὸν ἀμφοτέρας ταύτην τε κάκεινην ἔχοντα, ὅτε μὲν ἐκ τοῦ συναμφοτέρου Χριστὸν ὀνομάζομεν, ὅτε δὲ ἐξ ἑνὸς τῶν μερῶν ἐκ μὲν θεότητος θεόν, ἄνθρωπον δὲ πάλιν ἐξ ἀνθρωπότητος φάσκομεν. Καὶ θεὸν μὲν παθητόν, οὐχ ὡς θεὸν δέ, ἀλλ' ὡς καὶ ἄνθρωπον λέγομεν, παιδίον δὲ προαιώνιον οὐχ ἢ παιδίον, ἀλλ' ὡς καὶ θεὸν καταγγέλλομεν· εἷς γὰρ ἐστὶ τοῦτο κάκεινο, θεὸς τε καὶ ἄνθρωπος, θεὸς τέλειος καὶ ἄνθρωπος τέλειος, πάντα φέρων τὰ τῆς θεότητος ιδιώματα, τὴν θεότητα, τὸ ἄναρχον, τὸ ἀθάνατον, τὴν κυριότητα, τὴν παντοδύναμον θέλησιν καὶ ἐνέργειαν, καὶ πᾶσαν φέρων τὴν τῆς σαρκὸς οὐσίαν ἀνελλιπῶς, ψυχὴν, σῶμα, νοῦν καὶ τὰ τούτων φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα πάθη καὶ ιδιώματα, τὴν αὐτεξούσιον θέλησιν καὶ ἐνέργειαν, τὴν πείναν, τὴν δίψαν, τὸ δάκρυον, τὴν λύπην, τὴν ἀδημονίαν, τὴν ἀγωνίαν, τὸν θάνατον. «Ὁ κύριος γὰρ μου καὶ ὁ θεὸς μου», φησὶν ὁ Θωμᾶς, καὶ «θεὸς ἦν ὁ λόγος», καὶ «ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο», ὁ θεολόγος εἶπεν ἐν πνεύματι, καὶ «ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος», καὶ «θέλω καθαρῖσθητι», καὶ «οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν.» Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα καὶ ἡ τῶν θεοσημειῶν δύναμις τὴν θείαν αὐτοῦ ἀνακηρύττει φύσιν τε καὶ ἐνέργειαν.

82 Εἶτα «ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχὴν μου καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν», καὶ «ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὅστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα», καὶ «ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν», καὶ «εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν ἠθέλησεν, ἵνα μὴ τις γινῶ, καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν», καὶ «πάτερ, μὴ τὸ ἐμὸν γενέσθω θέλημα, ἀλλὰ τὸ σόν.» Καὶ ἡ κλάσις δὲ τῶν ἄρτων καὶ ἡ βάδισις καὶ ἡ ἐπὶ σταυροῦ τῶν χειρῶν ἔκτασις καὶ ἡ νόησις καὶ ἡ ζωτικὴ θρεπτικὴ τε καὶ αὐξητικὴ καὶ αἰσθητικὴ δύναμις παρίστησι τὴν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν, καὶ τὸ «ὑστερον ἐπέινασε», καὶ τὸ ἐπὶ Λαζάρῳ δάκρυον καὶ τὸ «διψῶ», καὶ «νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρακται», καὶ «περίλυπός εἰμι ἕως θανάτου», καὶ «ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν», καὶ «πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθημι τὸ πνεῦμά μου, καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐξέπνευσεν.» Ἄρ' οὐ σαφῶς, ὡσπερ τὰ πρότερα μαρτυρεῖ τὴν θεότητα, οὕτω καὶ ταῦτα τὴν αὐτοῦ ἀνθρωπότητα καὶ τὸ τῶν φύσεων διάφορον καὶ ἀσύγχυτον; Πῶς γὰρ ταῦτά τε κάκεῖνα ἐπὶ μιᾶς λεχθήσεται φύσεως;

83 Θεὸς τοιγαροῦν ἐστὶ τέλειος καὶ ἄνθρωπος τέλειος, θεὸς κατὰ φύσιν καὶ ἄνθρωπος κατὰ φύσιν, ἐν θεότητι τέλειος καὶ ἀνελλιπῆς ἐν ἀνθρωπότητι· εἰ γὰρ καὶ κατ' οἰκονομίαν γέγονεν ἄνθρωπος, ἀλλὰ φύσει γέγονεν ἄνθρωπος· ὅλος θεὸς καὶ ὅλος ἄνθρωπος, ὅλος θεὸς καὶ μετὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ὅλος ἄνθρωπος μετὰ τῆς ὑπερουσίου θεότητος αὐτοῦ. Φαμὲν καὶ τοῦτο δηλοῦντα τὸν θεολόγον Γρηγόριον εἰρηκέναι· «Ἦν τὸ μὲν ἐθέωσε, τὸ δὲ ἐθέωθη», καὶ «τολμῶ λέγειν ὁμόθεον.» Ὅς γὰρ τὴν σάρκωσιν ἄνευ τροπῆς τοῦ λόγου καὶ μεταβολῆς οἶδαμεν, οὕτω καὶ τὴν θέωσιν. «Αὐτὸς γὰρ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο κηθεῖς μὲν ἐκ τῆς παρθένου, προελθὼν δὲ θεὸς μετὰ τῆς προσλήψεως, ἤδη καὶ αὐτῆς ὑπ' αὐτοῦ θεωθείσης ἅμα τῇ εἰς τὸ εἶναι ταύτης παραγωγῇ,

ὡς ὁμοῦ γενέσθαι τὰ τρία· τὴν πρόσλη ψιν, τὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν θέωσιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ λόγου, καὶ οὕτω νοεῖσθαι καὶ λέγεσθαι θεοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον, οὐ μόνον διὰ τὴν φύσιν τοῦ λόγου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν θέωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου, ὧν ἅμα ἡ σύλληψις καὶ ἡ ὑπαρξις τεθναματούργηται· ἢ μὲν σύλληψις τοῦ λόγου, τῆς δὲ σαρκὸς ἢ ἐν αὐτῷ τῷ λόγῳ ὑπαρξις, δι' αὐτῆς τῆς θεομήτορος ὑπερφυῶς χορηγούσης τὸ πλασθῆναι τῷ πλάστῃ καὶ τὸ ἀνθρωπισθῆναι τῷ θεῷ καὶ ποιητῇ τοῦ παντός θεοῦντι τὸ πρόσλημμα, σφζούσης τῆς ἐνώσεως τὰ ἐνωθέντα τοιαῦτα, οἷα καὶ ἦνῶται· οὐ τὸ θεῖον λέγω μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνθρώπινον τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὑπὲρ ἡμᾶς καὶ καθ' ἡμᾶς. Οὔτε γὰρ γενόμενον πρότερον καθ' ἡμᾶς ὕστερον γέγονεν ὑπὲρ ἡμᾶς, ἀλλ' αἰεὶ ἐκ πρώτης ὑπάρξεως ἄμφω ὑπῆρχε διὰ τὸ ἐξ ἄκρας συλλήψεως ἐν αὐτῷ τῷ λόγῳ τὴν ὑπαρξιν ἐσχηκέναι. Ἀνθρώπινον μὲν οὖν ἐστὶ κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, θεοῦ δὲ καὶ θεῖον ὑπερφυῶς.»

84 «Τὴν δὲ ἁγίαν παρθένον κυρίως καὶ ἀληθῶς θεοτόκον κηρύττομεν· ὡς γὰρ θεὸς ἀληθῆς ὁ ἐξ αὐτῆς γεγεννημένος, οὕτω θεοτόκος ἀληθῆς ἢ θεὸν ἐξ αὐτῆς σεσαρκωμένον κυήσασα. Θεὸν δὲ φαμεν ἐξ αὐτῆς γεγεννησθαι οὐχ ὡς ἐξ αὐτῆς ἐσχηκότα τὴν αἴδιον τῆς θεότητος ὑπαρξιν, ἀλλ' ὡς ἐξ αὐτῆς ἀτρέπτως σαρκωθέντα καὶ γενόμενον ἄνθρωπον καὶ γεννηθέντα», ἓνα Χριστόν, ἓνα υἱόν, ἓνα κύριον, μίαν ὑπόστασιν, τὸν αὐτὸν θεόν τε καὶ ἄνθρωπον, οὐχ ἕτερον ἐν τῇ τριάδι παρεισάγοντα πρόσωπον. 85 «Ἐντεῦθεν καὶ τὴν ἐν τῷ τρισαγίῳ προσθήκην βλάσφημον ὀριζόμεθα ὡς τέταρτον ἐν τῇ τριάδι παρεντιθεῖσαν πρόσωπον καὶ ἀνά μέρος τιθεῖσαν τοῦ θεοῦ τὴν ἐνυπόστατον δύναμιν καὶ ἀνά μέρος τὸν ἐσταυρωμένον ὡς ἄλλον ὄντα παρὰ τὸν ἰσχυρὸν ἢ παθητὴν τὴν ἁγίαν τριάδα δοξάζουσιν καὶ συσταυροῦσιν τῷ υἱῷ τὸν πατέρα καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον» ἢ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ἀθάνατον παθητὸν ἀποδεικνύουσιν. Ὁ γὰρ τρισάγιος οὗτος ὕμνος πάσαι μὲν ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου διὰ τῶν λειτουργικῶν αὐτοῦ πνευμάτων τῶν σεραφίμ τῷ θεόπτη Ἡσαΐα μεμυσταγωγῆτο τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τῆς θεότητος μυστικῶς ἐμφαί νοντος καὶ τὴν μίαν κυριότητα καὶ φύσιν. Αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ Ἡσαΐας τὸν θεὸν καὶ πατέρα ἔφη ἐωρακέναι, ὁ θεολόγος δὲ Ἰωάννης τὸν υἱὸν αὐτῷ ἔφη ἀποκεκαλύφθαι, Παῦλος δὲ ὁ θεῖος ἀπόστολος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ἐντεῦθεν ἅπας ὁ τῶν ἁγίων πατέρων ἐσμός εἰς τὴν ἁγίαν τριάδα τοῦτον τὸν τρισάγιον ἐξειλήφασιν ὕμνον. «Φησὶ γοῦν ὁ θεολόγος Γρηγόριος· «Οὕτω μὲν οὖν τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἃ καὶ τοῖς σεραφίμ συγκαλύπτεται καὶ δοξάζεται τρισὶν ἁγιασμοῖς, εἰς μίαν συνιοῦσι κυριότητά τε καὶ θεότητα· ὁ καὶ ἄλλω τινὶ τῶν πρὸ ἡμῶν πεφιλοσόφηται κάλλιστά τε καὶ ὑψηλότατα.»»

86 Ἐκ τίνος δὲ θείας ἀποκαλύψεως, αἱ ἱστορικαὶ διαγορεύουσι βίβλοι ἐπὶ Πρόκλου, προέδρου Κωνσταντινουπόλεως, λιτανεύοντος τοῦ αὐτόθι λαοῦ διὰ τινὰ θεήλατον ἀπειλὴν ἀφαρπαγῆναι τοῦ λαοῦ παιδίον καὶ τὸν ὕμνον οὕτω διδαχθῆναι ὑπ' ἀγγελικῆς τίνος μυσταγωγίας· «Ἅγιος ὁ θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς», καὶ κελευσθῆναι ἄδειν. Ἐκύρωσε δὲ τὴν ἀποκάλυψιν ἢ σύντομος ἔκβασις· ἅμα γὰρ ἦσαν, καὶ ἐκόπασεν ἡ ὀργή. Φαμέν δὲ ταύτην εἶναι τοῦ ὕμνου τὴν δύναμιν· «Ἅγιος ὁ θεός» ὁ πατήρ, ἐξ οὗ θεός ὁ υἱὸς καὶ θεός τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· «ἅγιος ἰσχυρός» ὁ υἱός, ἢ τοῦ πατρὸς σοφία καὶ δύναμις· «ἅγιος ἀθάνατος» τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· «τὸ πνεῦμα γὰρ ἐστὶ τὸ ζωοποιεῖν,» καὶ «ὁ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς,» καὶ ὁ θεοπάτωρ Δαυίδ· «Ἐδίψησεν ἡ ψυχὴ μου πρὸς τὸν θεὸν τὸν ἰσχυρὸν τὸν ζῶντα.» Ταῦτα δὲ λέγομεν οὐ μόνῳ τῷ πατρὶ περιορίζοντες τὴν θεότητα οὐδὲ μόνῳ τῷ υἱῷ τὴν δύναμιν ἢ τὴν ἀθανασίαν μόνῳ τῷ πνεύματι, ἀλλ' ἐφ' ἐκάστης τῶν ὑποστάσεων πάσας τὰς θεωνυμίας ἀπλῶς καὶ ἐνιαίως λαμβάνοντες καὶ τὸν θεῖον ἀπόστολον ἐκμιμούμενοι

φάσκοντα· «Ἡμῖν δὲ εἷς θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς ἐξ αὐτοῦ, καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ.» Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸν θεολόγον Γρηγόριον ὠδέ πη λέγοντα· «Ἡμῖν δὲ εἷς θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἓν πνεῦμα ἅγιον, ἐν ᾧ τὰ πάντα, τοῦ "ἐξ οὗ" καὶ "δι' οὗ" καὶ "ἐν ᾧ" μὴ φύσεις τεμνόντων, ἀλλὰ χαρακτηριζόντων μιᾶς καὶ ἀσυγχύτου φύσεως ιδιότητος.»»

87 Γέλως οὖν ὄντως καὶ παίγνιον τὴν δι' ἀγγέλων μνηθεῖσαν πρότερόν τε καὶ ὕστερον καὶ τῇ τῆς ἐπαγωγῆς λήξει πιστωθεῖσαν καὶ τῇ τῶν ἁγίων πατέρων μαρτυρία βεβαιωθεῖσαν τρισάγιον ὠδὴν ὡς τῆς μιᾶς τρισυποστάτου θεότητος ἐμφαντικὴν τῇ τοῦ κναφέως οἶον καταπατηθῆναι ἀλόγῳ οἰήσει· ὡς γὰρ ἱμάτιον τὸν ἱερὸν τοῦτον ὕμνον καθαίρειν οἰόμενος καὶ πλέον λαμπρύνειν, ἢ καλῶς ἔχει, προσθήκην τῷ τρισαγίῳ ὡς δῆθεν τῶν σεραφίμ ὑπέρτερος παρενέθετο ὡσπερ ἀντινομοθετῶν τῷ ἁγίῳ πνεύματι. Ἄλλ' ὡς τῆς αὐθαδεΐας, ἵνα μὴ λέγω τῆς ἀνοΐας. Ἡμεῖς δὲ οὕτω φαμέν, κὰν δαίμονες διαρρήγνυνται· «Ἅγιος ὁ θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς.»

88 Πρὸς δὲ τῶν εἰρημένων πίστῳσιν καὶ χρήσεις τῶν ἁγίων πατέρων, ὧν τὸ στόμα θεοῦ κεχηρημάτικε στόμα, ὑπετάξαμεν, ὧν δυσωπηθέντες τὸ αἰδέσιμον μεθ' ἡμῶν καὶ τῆς ἀληθείας ἓνα θεὸν καὶ μίαν φύσιν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσι καὶ τὸν ἓνα τῆς ἁγίας τριάδος τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ μετὰ σάρκωσιν ἓνα Χριστόν, ἓνα υἱόν, ἓνα κύριον καὶ μίαν ὑπόστασιν ἐν δυοῖ φύσεσιν ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως ὀρθοδόξως κηρύξατε.

89 Χρήσεις ἁγίων πατέρων ἀποδεικνύουσαι, ὡς εἷς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ἐκ δύο φύσεων καὶ δύο φύσεις καὶ ἐν δυοῖ φύσεσι καὶ μετὰ τὴν σωτηριώδη καὶ υπεράγαθον αὐτοῦ σάρκωσιν. Τοῦ ἁγίου Εἰρηναίου ἐπισκόπου Λουγδούνων ἐκ τοῦ κατὰ Οὐαλεντίνου· Ὡσπερ γὰρ ἡ κιβωτὸς κεχρυσωμένη ἦν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν χρυσίῳ καθαρῷ, οὕτως καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα καθαρὸν ἦν διαυγές, ἔσωθεν μὲν τῷ λόγῳ κοσμοῦμενον, ἔξωθεν δὲ τῷ πνεύματι φρουρούμενον, ἵν' ἐξ ἀμφοτέρων τὸ περιφανές τῶν φύσεων ἀναδειχθῇ.

90 Τοῦ ἁγίου Ἰουστίνου φιλοσόφου καὶ μάρτυρος ἐκ τοῦ τρίτου βιβλίου τοῦ περὶ τῆς ἁγίας τριάδος κεφαλαίου τρίτου· Καὶ ταύτης τὴν νηδὺν εἰσδύς οἰονεὶ θεῖος σπóρος πλάττει ναὸν ἑαυτῷ τέλειον ἄνθρωπον, μέρος τι λαβὼν τῆς ἐκείνης φύσεως καὶ εἰς τὴν τοῦ ναοῦ διάπλασιν οὐσιώσας ἐνδύς τε τοῦτον κατ' ἄκραν ἔνωσιν υἱὸς θεοῦ ἄμφω προήλθεν.

91 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ συντάγματος κεφαλαίου ἑπτακαιδεκάτου· Ὡσπερ εἷς μὲν ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, ἔχει δὲ φύσεις διαφόρους δύο, καὶ κατ' ἄλλο μὲν λογίζεται, κατ' ἄλλο δὲ τὸ λογισθὲν ἐνεργεῖ-ψυχῇ μὲν γὰρ νοερᾷ λογισάμενος, εἰ τύχοι, τοῦ πλοίου τὴν σύμπηξιν χερσὶ τὸ νοηθὲν εἰς πέρας ἄγει-, οὕτως ὁ υἱὸς εἷς ὢν καὶ δύο φύσεις κατ' ἄλλην μὲν τὰς θεοσημείας εἰργάζετο, κατ' ἄλλην δὲ τὰ ταπεινὰ παρεδέχετο.

92 Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐκ τοῦ κατὰ αἱρέσεων· «Ὁς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβὼν.» Δύο ἔχεις μορφάς. Κράτει ταύτας, μηδετέραν παραχαράξης· οὔτε γὰρ ἄνθρωπος ὢν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ καὶ θεὸς ἠφάνισε τὴν θεϊκὴν μορφὴν, οὔτε θεὸς ὢν παρητήσατο τὴν ἀνθρωπίνην μορφὴν. Ἐπεὶ οὖν δύο ἔχομεν μορφάς, τὴν δεσποτικὴν φημι καὶ τὴν δουλικὴν, τὴν μὲν φύσει θεοῦ, τὴν δὲ φύσει ἀνθρωπείαν, τὴν μὲν πρὸ αἰώνων, τὴν δὲ ἐξ ὑστέρων καιρῶν, τὴν μὲν ἐκ τοῦ πατρός, τὴν δὲ ἐκ παρθένου, τὴν μὲν ἐκ μόνου, τὴν δὲ ἐκ μόνης, ἐπειδὴ δύο ταῦτα ὑφέστηκε πράγματα δύο ἐν ἐνί-οὔτε γὰρ

διαιροῦμεν τὸν θεὸν λόγον ἀπὸ τοῦ σώματος οὔτε δύο οἶδαμεν υἱοὺς καὶ Χριστούς, ἀλλὰ τὸν πρὸ αἰώνων υἱὸν τοῦ θεοῦ ἐν ὑστέροις καιροῖς ἄνθρωπον ἐξ αὐτῆς μητέρας τῆς παρθένου γενόμενον τέλειον. Ὡς γὰρ ὁ γεννήσας πατήρ τέλειον ἐγέννησεν υἱόν, οὕτως ὁ αὐτὸς καὶ εἷς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ πατρὸς τὸν τελείως ἀπολλύμενον ἄνθρωπον σώσαι βουλόμενος τέλειος ἐγένετο ἄνθρωπος, ἵνα μὴ τὸ ἔξωθεν σώσας τὸ ἔσωθεν προδομένον ἑάσῃ, οὐδὲ γὰρ σῶμα ἀναλαβὼν εἴασε τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ ψυχὴν καὶ νοῦν ἀνέλαβεν <...>

93 Τοῦ ἁγίου Μεθοδίου ἐπισκόπου Πατάρων καὶ μάρτυρος ἐκ τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὴν ὑπαπάντην· Τὸν ἐν ὁράσει ἀόρατον, τὸν ἐν περιλήψει ἀπερίληπτον, τὸν ἐν σμικρότητι ὑπερμεγέθη, τὸν ἐν ναῶ καὶ ἐν ὑψίστοις, τὸν ἐπὶ θρόνου παρθενικοῦ καὶ ἐπὶ ὀχήματος χερουβικοῦ, τὸν κάτω καὶ ἄνω ἀδιαστάτως, τὸν ἐν μορφῇ δούλου καὶ ἐν μορφῇ θεοῦ πατρός, τὸν ὑπήκοον καὶ βασιλέα τῶν ἀπάντων.

94 Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας, ἐκ τοῦ κατ' Εὐνομίου λόγου· Ἐγὼ γὰρ καὶ τὸ ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχειν ἴσον δύνασθαι τῷ ἐν οὐσίᾳ θεοῦ φημι· ὡς γὰρ τὸ μορφὴν ἀνειληφέναι δούλου ἐν τῇ οὐσίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος τὸν κύριον γεγενῆσθαι σημαίνει, οὕτω τὸ λέγειν ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχειν τῆς θείας οὐσίας παρίσθησι τὴν ιδιότητα.

95 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς διαλέξεως τῆς πρὸς Ἀέτιον τὸν Ἀρειανόν· Οὐ γὰρ ἂν δυνήσῃ ποτὲ σὺ ἢ ἄλλος τις παραστῆσαι ἢ ἀποδείξαι ἐν ἀληθείᾳ τοὺς προειρημένους ἁγίους πατέρας ἡμῶν καὶ διδασκάλους ἢ ἡμᾶς ἢ τινα τῶν ἐκκρίτων πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἢ εἰπόντας ἢ διδάξαντας ἐγγράφως ἢ ἀγράφως, ὡς σὺ λέγεις, ἐπὶ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν μίαν φύσιν σύνθετον ἢ ἀπλὴν ἢ μονοειδῆ ἢ ἐν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἢ τι τῶν ἀπηγορευμένων δογμάτων καὶ ἀποβεβλημένων ἐκ τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας. Εἰ γὰρ, ἃ κατελύσαμεν, ταῦτα πάλιν οἰκοδομοῦμεν, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον παραβάτας ἑαυτοὺς συνιστάνομεν. Τούναντίον δὲ μᾶλλον διπλοῦν ἐκηρύξαμεν ὑπάρχειν κατὰ πάντα τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν μιᾷ ὑποστάσει καὶ ἐν ἐνὶ προσώπῳ χωρὶς οἰασθηποτοῦν διαιρέσεως ἢ συγχύσεως· τὸ γὰρ λέγειν μίαν φύσιν καὶ θέλησιν καὶ ἐνέργειαν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ οὐ δύο, τῶν κακοδόξων καὶ βλασφημῶν καὶ ὁμοφρόνων σου ἀνδρῶν ὑπάρχει διδαγμὰ τε καὶ φρόνημα.

96 Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἐκ τῆς πρὸς Ἐπίκτητον ἐπιστολῆς· Εἰ δὲ ὁμοούσιος ὁ λόγος τῷ σώματι ἐκ γῆς ἔχοντι τὴν φύσιν, ὁμοούσιος δὲ ὁ λόγος τῷ πατρὶ κατὰ τὴν τῶν πατέρων ὁμολογίαν, ὁμοούσιος ἔσται καὶ αὐτὸς ὁ πατήρ τῷ σώματι τῷ ἐκ γῆς γενομένῳ. Καὶ τί ἔτι μέμφονται τοῖς Ἀρειανοῖς λέγουσι τὸν υἱὸν κτίσμα λέγοντες αὐτοὶ καὶ τὸν πατέρα ὁμοούσιον τοῖς κτίσμασιν;

97 Καὶ μετὰ βραχέα· Ποῖος ἄδης ἐξηρεύξατο, ὁμοούσιον εἰπεῖν τὸ ἐκ Μαρίας σῶμα τῆ τοῦ λόγου θεότητι;

98 Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου ἐκ τῆς πρὸς Κληδόνιον ἐπιστολῆς δευτέρας· Φύσεις μὲν γὰρ δύο θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἐπεὶ καὶ ψυχὴ καὶ σῶμα· υἱοὶ δὲ οὐ δύο οὐδὲ θεοί. Οὐ γὰρ ἐνταῦθα δύο ἄνθρωποι, εἰ καὶ οὕτως ὁ Παῦλος τὸ ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ ἐκτὸς προσηγόρευσεν.

99 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ἀπολογητικοῦ· Τοῦτο ἡμῖν ὁ παιδαγωγὸς βούλεται νόμος, τοῦτο οἱ μέσοι Χριστοῦ καὶ νόμου προφήται, τοῦτο ὁ τοῦ πνευματικοῦ νόμου τελειωτῆς καὶ τὸ τέλος Χριστός, τοῦτο ἡ κενωθεῖσα θεότης, τοῦτο ἡ προσληφθεῖσα σὰρξ, τοῦτο ἡ καινὴ μίξις θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἐν ἑξ ἄμφοϊν καὶ δι' ἐνὸς ἀμφοτέρα. 100 Τοῦ αὐτοῦ

ἐκ τοῦ περὶ υἱοῦ δευτέρου λόγου· Σημεῖον δέ, ἡνίκα αἱ φύσεις δίστανται ταῖς ἐπινοίαις, συνδιαιρεῖται καὶ τὰ ὀνόματα. Παύλου λέγοντος ἄκουσον· «Ἴνα ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης.» Χριστοῦ μὲν θεός, τῆς δὲ δόξης πατὴρ· εἰ γὰρ τὸ συναμφοτέρον ἓν, ἀλλ' οὐ τῆ φύσει, τῆ δὲ συνόδῳ.

101 Τοῦ αὐτοῦ ἀναπλήρωσις τῆς πρὸ μικροῦ χρήσεως ἐκ τῆς πρὸς Κληδόνιον πρώτης ἐπιστολῆς· Εἰ δὲ δεῖ συντόμως εἰπεῖν, ἄλλο μὲν καὶ ἄλλο τὰ ἐξ ὧν ὁ σωτὴρ, εἴπερ μὴ ταῦτόν τὸ ἀόρατον τῷ ὁρατῷ καὶ τὸ ἄχρονον τῷ ὑπὸ χρόνον· οὐκ ἄλλος δὲ καὶ ἄλλος, μὴ γένοιτο. Τὰ γὰρ ἀμφοτέρα ἐν τῇ συγκράσει, θεοῦ μὲν ἐνανθρωπήσαντος, ἀνθρώπου δὲ θεωθέντος ἢ ὅπως ἂν τις ὀνομάσειε. Λέγω δὲ ἄλλο καὶ ἄλλο ἔμπαλιν ἢ ἐπὶ τῆς τριάδος ἔχει. Ἐκεῖ μὲν γὰρ ἄλλος καὶ ἄλλος, ἵνα μὴ τὰς ὑποστάσεις συγχέωμεν, οὐκ ἄλλο δὲ καὶ ἄλλο· ἐν γὰρ τὰ τρία καὶ ταῦτόν τῆ θεότητι. 102 Σχόλιον. Εἰ «οὐκ ἄλλο καὶ ἄλλο» διὰ τὸ μίαν εἶναι τὴν φύσιν, τὸ ἄλλο ἄρα καὶ ἄλλο οὐ μία φύσις. Καὶ εἰ «ἔμπαλιν ἢ ἐπὶ τῆς τριάδος ἔχει, ἐκεῖ δὲ τρεῖς ὑποστάσεις διὰ τὸ ἄλλος καὶ ἄλλος, μία δὲ φύσις διὰ τὸ μὴ ἄλλο καὶ ἄλλο», ἐνταῦθα δύο μὲν φύσεις διὰ τὸ «ἄλλο καὶ ἄλλο», μία δὲ ὑπόστασις διὰ τὸ «οὐκ ἄλλος καὶ ἄλλος». 103 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ περὶ υἱοῦ δευτέρου λόγου· Τοῦτό ἐστιν, ὃ ποιεῖ τοῖς αἰρετικοῖς τὴν πλάνην, ἢ τῶν ὀνομάτων ἐπίζηξις ἐπαλλαττομένων τῶν ὀνομάτων διὰ τὴν σύγκρασιν. Σημεῖον δέ, ὡς ἡνίκα αἱ φύσεις δίστανται ταῖς ἐπινοίαις, συνδιαιρεῖται καὶ τὰ ὀνόματα. Παύλου λέγοντος ἄκουσον· «Ἴνα ὁ θεὸς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πατὴρ τῆς δόξης» Χριστοῦ μὲν θεός, τῆς δὲ δόξης πατὴρ. Εἰ γὰρ τὸ συναμφοτέρον ἓν, ἀλλ' οὐ τῆ φύσει, τῆ δὲ συνόδῳ· τούτων τί ἂν γένοιτο γνωριμώτερον;

104 Σχόλιον. Τὰ μὴ φύσει ἐν πάντως δύο· εἰ δὲ ἡ σύνοδος, καθ' ὑπόστασιν. Ἄρα ἡ θεότης τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀνθρωπότης αὐτοῦ δύο μὲν τῆ φύσει, ἐν δὲ τῇ ὑπόστασει.

105 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐπῶν· Ἦλθε θεὸς θνητός τε φύσεις δύο εἰς ἐν ἀγείρας, τὴν μὲν κευθομένην, τὴν δ' ἀμφαδίην μερόπεσιν.

106 Τοῦ ἀγίου Ἀμβροσίου Μεδιολάνων ἐκ τοῦ περὶ ἐνανθρωπήσεως ἦτοι κατὰ Ἀπολιναρίου λόγου· Ἄλλ' ἐν ὅσῳ τούτους ἐλέγχωμεν, ἀνεφύησαν ἕτεροι λέγοντες, τὸ σῶμα τοῦ κυρίου καὶ τὴν θεότητα μιᾶς εἶναι φύσεως. Ποῖος ἄδης τὴν τοσαύτην βλασφημίαν ἠρεύξατο; Ἀρειανοὶ γὰρ ἤδη τυγχάνουσι φορητότεροι, οἷς ἐκ τούτων αὔξεται τῆς φιλονεικίας καὶ ἀπιστίας τὸ στέλεχος φιλονεικίαν κότερον διαβεβαιουμένοις λέγειν, τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μιᾶς οὐσίας μὴ εἶναι, ἐπειδὴ οὗτοι τὴν θεότητα τοῦ κυρίου καὶ τὴν σάρκα μιᾶς φασιν ὑπάρχειν οὐσίας.

107 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ πρὸς Γρατιανὸν τὸν βασιλέα· ταύτην δὲ τὴν χρῆσιν προηγάγεν ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐν τῇ κατ' Ἐφεσον συνόδῳ· Φυλάξωμεν τὴν διαφορὰν τῆς θεότητος καὶ τῆς σαρκός· εἷς γὰρ ἐν ἑκατέρῃ λαλεῖ ὁ τοῦ θεοῦ υἱός, ἐπειδήπερ ἐν αὐτῷ ἑκατέρῃ φύσις ἐστίν.

108 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ θείου συμβόλου· Τοὺς δὲ λέγοντας ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν ἢ παθητὸν τὸν θεὸν λόγον ἢ εἰς σάρκα τραπέντα ἢ συνουσιωμένον ἐσχηκέναι τὸ σῶμα ἢ οὐρανόθεν αὐτὸ κεκομικέναι ἢ φάντασμα εἶναι, ἢ θνητὸν λέγοντας τὸν θεὸν λόγον ἢ δεδεῆσθαι τῆς παρὰ τοῦ πατρὸς ἀναστάσεως ἢ ἄψυχον σῶμα ἢ ἄνουν ἄνθρωπον ἀνεληφέναι ἢ τὰς δύο οὐσίας τοῦ Χριστοῦ κατὰ ἀνάκρασιν συγχυθείσας μίαν γεγενῆσθαι οὐσίαν, καὶ μὴ ὁμολογοῦντας τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν δύο εἶναι οὐσίας ἀσυγχύτους, ἐν δὲ πρόσωπον, καθ' ὃ εἷς Χριστός, εἷς υἱός, τούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία. 109 Τοῦ ἀγίου Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου ἐκ τῆς πρὸς Σέλευκον ἐπιστολῆς· Οὕτω θεὸν καὶ

ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν ὁμολογῶ, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἓνα υἱὸν δύο φύσεων, παθητῆς τε καὶ ἀπαθοῦς, θνητῆς τε καὶ ἀθανάτου.

110 Καὶ μετ' ὀλίγα· Ἐνα οὖν υἱὸν δύο φύσεων φημι ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως. Πάσχει τοίνυν ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, οὐ θεότητι, ἀλλ' ἀνθρωπότητι.

111 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς· Ἡ ληφθεῖσα πάσχει φύσις, ἡ δὲ λαβοῦσα ἀπαθῆς μένει. Οἰκειοῦται δὲ ὁ θεὸς λόγος ἀπαθῶς τὰ τοῦ ἰδίου ναοῦ ἀνθρώπινα πάθη, σταυρόν φημι καὶ θάνατον καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα περὶ αὐτὸν οἰκονομικῶς θεωρεῖται, οἰκειοῦται, αὐτὸς πάσχων οὐδέν. Ἐπειδὴ εἰς ἓν πρόσωπον συντελοῦσιν αἱ διτταὶ φύσεις <...>

112 Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης ἐκ τῆς πρὸς Φίλιππον μονάζοντα ἐπιστολῆς· Τὰ μὲν ὁμοούσια ταυτότητα κέκτηται, τὰ δὲ ἕτεροούσια τὸ ἀνάπαλιν. Κἂν γὰρ ἄρρητῶ ἐνώσει τὰ συναμφοτέρα ἓν, ἀλλ' οὐ τῇ φύσει διὰ τὸ ἀσύγχυτον. Ὁ τοίνυν Χριστὸς δύο ὑπάρχων φύσεις καὶ ἐν αὐταῖς ἀληθῶς γνωριζόμενος μοναδικὸν ἔχει τῆς υἰότητος τὸ πρόσωπον.

113 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ κατὰ Ἀπολιναρίου· Εἰ οὖν ἐν τοῖς ἐναντίοις ἰδιώμασιν ἡ θατέρου τούτων θεωρεῖται φύσις, τῆς σαρκὸς λέγω καὶ τῆς θεότητος, πῶς μία αἱ δύο φύσεις εἰσίν;

114 Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐκ τοῦ προσφωνητικοῦ τοῦ πρὸς Ἀλεξανδρεῖς· Ἐγὼ τὸ συγκεκριμένον οὐ καταδέχομαι· ἀλλότριον γὰρ ἐστὶ τῆς ἀποστολικῆς πίστεως καὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ ὀρθῆς παραδόσεως. Ἡ γὰρ σύγκρασις ἀφανισμὸν τῶν φύσεων ἐργάζεται, ἡ δὲ ἄρρητος ἔνωσις παρὰ τῶν ὀρθῶς φρονούντων ὁμολογουμένη ἀμφοτέρας σώζει ἀσυγχύτως τὰς φύσεις καὶ ἓνα ἀποτελεῖ ἐξ ἀμφοῖν τὸν ὀφθέντα Χριστὸν, θεὸν τε ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον γενόμενον τὸν αὐτόν, καὶ οὐ δύο Χριστούς, ἓνα δὲ μᾶλλον ἐνωθέντα καὶ οὐ κεκραμένον. Εἰ γὰρ κέκρανται αἱ δύο φύσεις εἰς μίξιν μίαν ἕτεροούσιοι τυγχάνουσαι, οὐδ' ὀποτέρα σώζεται, ἀλλ' ἀμφοτέραι συγχυθεῖσαι ἠφανίσθησαν.

115 Καὶ μετ' ὀλίγα· Καὶ λύεται μὲν ὁ ναὸς ἐν τῷ καιρῷ τῆς τριημέρου ταφῆς βουλομένου αὐτοῦ· καὶ πάλιν ἀνέστησεν αὐτόν, καὶ ἠνώθη αὐτῷ ἄρρητῶ καὶ ἀφράστῳ λόγῳ, οὐ κεκραμένος ἐν αὐτῷ ἢ ἀποσεσαρκωμένος, ἀλλ' ἀποσώζων ἐν ἑαυτῷ τῶν δύο φύσεων τῶν ἕτεροουσίων ἀσυγχύτους τὰς ιδιότητας. Οὐ γὰρ δήπου ἐκράθησαν αἱ φύσεις ἐν τῇ ἄρρητῳ καὶ ἀσυγχύτῳ ἐνώσει, ἀλλ' ἠνώθησαν ἄρρητῶ καὶ ἀφράστῳ λόγῳ καὶ ὑπερέκεινα παντὸς νοῦ τυγχάνουσι κατὰ τὸν τρισμακάριον καὶ ἀληθῶς οἰκουμενικὸν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως διδάσκαλον καὶ ἀρχιεπίσκοπον ἡμῶν Ἀθανάσιον τὸν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ διαπρέψαντα μεταξὺ τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτῶ ἐπισκόπων εἰπόντα· Δύο πραγμάτων ἀνομοίων καὶ ἀνίσων κατὰ τὴν φύσιν σύνοδος γέγονεν οὐ σύγκρασις θεοῦ ἀφράστου καὶ θνητοῦ σώματος οὐ κατὰ ἀφανισμὸν ἢ ἀποσάρκωσιν, ἀλλὰ καθ' ἔνωσιν ἄρρητον καὶ ἀνεκφραστον καὶ ἀνεκδιήγητον· δύο φύσεων τῶν ἕτεροουσίων ἐν ἐνὶ Χριστῷ, υἱῷ δὲ τοῦ θεοῦ, σῳζομένων καὶ μήτε συγχεομένων μήτε ἀπολλυμένων ἢ διαιρεθεισῶν. 116 Σχόλιον. Ὁρᾶτε, ὡς οἱ ἅγιοι πατέρες ἐξ ἴσης τὴν σύγχυσιν καὶ τὴν διαίρεσιν φεύγοντες σώζεσθαι τὰς δύο φύσεις φασὶν ἐν ἐνὶ Χριστῷ ἧτοι μιᾷ ὑποστάσει.

117 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ περὶ πίστεως λόγου· Οὐδέποτε γὰρ ἀπέστη τῆς ἰδίας θεότητος, εἰ καὶ κεκένωκεν ἑαυτὸν μορφὴν δούλου λαβὼν δι' ἡμᾶς οὐκ ἀπολέσας τὴν θεϊκὴν μορφὴν, ἵνα κατὰ σὲ ἐτοίμως θεοποιηθῇ ὡς ἄνθρωπος–μὴ γένοιτο–, ἀλλὰ γὰρ ναὸν ἑαυτῷ ἔμψυχον καὶ τέλειον κατασκευάσας ἐν τῇ ἀγίᾳ παρθενικῇ μήτρᾳ καὶ

ἐνδυσάμενος αὐτὸν καὶ ἐνωθεὶς αὐτῷ ἀρρήτῳ λόγῳ σωζομένων ἀμφοτέρων τῶν φύσεων καὶ οὐ κεκραμένων προήλθε, φαινόμενος μὲν ἄνθρωπος, νοούμενος δὲ θεὸς Ἰησοῦς Χριστός.

118 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς Ἰωάννην τὸν Ἀντιοχείας ἐπιστολῆς· Τὰς δὲ εὐαγγελικὰς καὶ ἀποστολικὰς περὶ τοῦ κυρίου φωνὰς ἴσμεν τοὺς θεολόγους ἄνδρας τὰς μὲν κοινοποιοῦντας ὡς ἐφ' ἑνὸς προσώπου, τὰς δὲ διαιροῦντας ὡς ἐπὶ δύο φύσεων, καὶ τὰς μὲν θεοπρεπεῖς κατὰ τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ, τὰς δὲ ταπεινὰς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

119 Σχόλιον. Εἰ ἀληθῶς ἐν πρόσωπον ἐπὶ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἔνωσιν, πάντως ἀληθῶς καὶ δύο φύσεις.

120 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς Ἀκάκιον ἐπίσκοπον Μελιτηνῆς ἐπιστολῆς· Ἀλλὰ γὰρ ἴσως ἐκεῖνο φαῖεν ἂν οἱ δι' ἐναντίας· Ἴδου δὴ σαφῶς οἱ τῆς ὀρθῆς πίστεως τὴν ὁμολογίαν ποιούμενοι δύο μὲν ὀνομάζουσι φύσεις, διαιρεῖσθαι δὲ τὰς τῶν θεηγόρων φωνὰς διατείνονται κατὰ γε τὴν διαφορὰν αὐτῶν. Εἶτα πῶς οὐκ ἐναντία ταῦτα τοῖς σοῖς; Οὐ γὰρ ἂν ἔχοις προσώποις δυσὶν ἤγουν ὑποστάσεσι τὰς φωνὰς διανέμειν. Ἀλλ', ὧ βέλτιστοι, φαῖν ἂν, γεγράφαμεν ἐν τοῖς κεφαλαίοις· «Εἴ τις προσώποις δυσὶν ἤγουν ὑποστάσεσι διανέμει τὰς φωνὰς καὶ τὰς μὲν ὡς ἀνθρώπῳ παρὰ τὸν ἐκ θεοῦ λόγον ἰδικῶς νοουμένῳ προσάπτει, τὰς δὲ ὡς θεοπρεπεῖς μόνῳ τῷ ἐκ θεοῦ πατρὸς λόγῳ, οὗτος ἔστω κατάκριτος.» Φωνῶν δὲ διαφορὰν κατ' οὐδένα τρόπον ἀνηρήκαμεν.

121 Σχόλιον. Ὅραξ, ὡς οὐ τὸ δύο φύσεις λέγειν παραιτεῖται, ἀλλὰ τὸ ἰδίᾳ καὶ ἀναμέρος αὐτὰς ὁμολογεῖν.

122 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ εἰς τὸ Λευϊτικόν· Δύο μὲν γὰρ ὀρνίθια ληφθῆναι κελεύει ζῶντα καὶ καθαρὰ, ἵνα νοήσης διὰ τῶν πετεινῶν τὸν οὐράνιον ἄνθρωπον ὁμοῦ καὶ θεόν, εἰς δύο μὲν φύσεις ὅσον ἦκεν, εἰς τὸν ἑκάστη πρέποντα λόγον διαιρούμενον. Λόγος γὰρ ἦν ὁ ἐκ θεοῦ πατρὸς ἀναλάμψας ἐν σαρκὶ τῇ ἐκ γυναικὸς πλὴν οὐ μεριζόμενον· εἷς γὰρ ἕξ ἀμφοῖν ὁ Χριστός.

123 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ περὶ τριάδος λόγου· Μεθόριον δὲ ὡσπερ τι θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος τὴν ἐν ἀμφοῖν ἔχων ὡς ἐν ἐνὶ σύνοδον καὶ τῶν τῇ φύσει διεστηκότων τὴν εἰς ταυτότητα συνδρομὴν καθ' ἔνωσιν καὶ ἀναπλοκὴν. 124 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῆς· Ἐννοοῦντες τοίνυν, ὡς ἔφην, τῆς οἰκονομίας τὸν τρόπον ὀρώμεν, ὅτι δύο φύσεις συνῆλθον ἀλλήλαις καθ' ἔνωσιν ἀδιάσπαστον ἀτρέπτως τε καὶ ἀμεταβλήτως· ἡ γὰρ σὰρξ σὰρξ ἐστὶ καὶ οὐ θεότης, εἰ καὶ γέγονε θεοῦ σὰρξ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ λόγος θεός ἐστι καὶ οὐ σὰρξ, εἰ καὶ ἰδίαν ἐποίησατο τὴν σάρκα οἰκονομικῶς· Ὅταν δὲ ἐννοῶμεν τοῦτο, οὐδὲν ἀδικοῦμεν τὴν εἰς ἐνότητα συνδρομὴν· τὸ ἐκ δύο φύσεων γεγενῆσθαι λέγοντες μετὰ μέντοι τὴν ἔνωσιν οὐ διαιροῦμεν τὰς φύσεις ἀπ' ἀλλήλων οὐδὲ εἰς δύο τέμνομεν υἱοὺς τὸν ἕνα καὶ ἀμέριστον, ἀλλ' ἕνα φαμέν υἱὸν καί, ὡς οἱ πατέρες εἰρήκασι, μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην. Οὐκοῦν ὅσον μὲν ἦκεν εἰς ἔννοιαν καὶ εἰς μόνον τὸ ὄραν τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασι, τίνα τρόπον ἐνηνθρώπησεν ὁ μονογενής, δύο τὰς φύσεις εἶναι φαμέν, ἕνα δὲ υἱὸν καὶ Χριστὸν καὶ κύριον ὁμολογοῦμεν τὸν τοῦ θεοῦ λόγον ἐνανθρωπήσαντα καὶ σεσαρκωμένον.

125 Σχόλιον. Σκοπεῖτω πᾶς τις μὴ τυφλώτων τὸν νοῦν τοῦ πατρὸς τὴν ἔννοιαν. Οὐκ εἶπε γὰρ, «μετὰ μέντοι τὴν ἔνωσιν» οὐχ ὁμολογοῦμεν τὰς φύσεις, ἀλλ' «οὐ διαιροῦμεν»· δύο γὰρ τὰς φύσεις εἶναι φησιν· «Ἐνα δὲ υἱὸν καὶ Χριστὸν καὶ κύριον», καὶ εἰπὼν «ἕνα φαμέν υἱὸν» ἐπήγαγε «καὶ μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην», φύσιν ἐνταῦθα τὴν ὑπόστασιν ὀνομάσας. Οὐ γὰρ φύσις ἦτοι οὐσία ὁ υἱός, ἀλλ' ὑπόστασις. Εἰ

γὰρ φύσις ὁ υἱός, οὐκ ἔστι δὲ ὁ πατὴρ υἱός, οὐδὲ τῆς αὐτῆς ἔσται τῷ υἱῷ φύσεως· ὁμοῦ καὶ τῆς σαρκὸς ἐνδείκνυται τὴν φύσιν πρὸς τὸν αὐτὸν Σούκενσον γράφων· ὥστε, εἰ καὶ καθ' ὑμᾶς οὐσίαν ἐνταῦθα τὴν φύσιν φησίν, εἰσκομίζει καὶ τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν διὰ τοῦ εἰπεῖν «σεσαρκωμένην». Γράφει γοῦν οὕτως· 126 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς Σούκενσον δευτέρας ἐπιστολῆς· Εἰ μὲν γὰρ «μίαν» εἰπόντες «τοῦ λόγου φύσιν» σεσιγήκαμεν οὐκ ἐπενεγκόντες τὸ «σεσαρκωμένην», ἀλλ' οἷον ἕξω τιθέντες τὴν οἰκονομίαν, ἦν αὐτοῖς τάχα που καὶ οὐκ ἀπίθανος ὁ λόγος προσποιούμενοις ἐρωτᾶν· Εἰ μία φύσις τὸ ὅλον, ποῦ τὸ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι ἢ πῶς ὑφέστηκεν ἢ καθ' ἡμᾶς οὐσία; Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ἐν ἀνθρωπότητι τελειότης καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς οὐσίας ἢ δήλωσις εἰσκεκόμισται διὰ τοῦ εἰπεῖν «σεσαρκωμένην», παυσάσθωσαν καλαμίνην ῥάβδον ἑαυτοῖς ὑποστήσαντες.

127 Σχόλιον. Παύσασθε τοιγαροῦν, ὦ οὔτοι, «καλαμίνην ῥάβδον ἑαυτοῖς ὑποστήσαντες» τῷ διδασκάλῳ πειθόμενοι. Ἴδε γάρ, σαφῶς εἶρηκε «διὰ τοῦ σεσαρκωμένην εἰπεῖν» «τὴν ἐν ἀνθρωπότητι τελειότητα καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς οὐσίας τὴν δήλωσιν εἰσκεκομίσθαι» καὶ ὡς οὐ «μία φύσις τὸ ὅλον» ἐστίν· εἰ δὲ οὐ μία, παντί που δήλον ὡς δύο.

128 Τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ εἰς τὸν Λάζαρον λόγου· Ὁ κασσίτερος μολίβδου καὶ ἀργύρου μετέχει, ἀργύρου τὴν ὄψιν, μολίβδου τὴν φύσιν· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς θεὸς ὢν καὶ ἄνθρωπος τὰς δύο φύσεις ἐν ἑαυτῷ ἀποσώζει καὶ ὡσπερ ἐν ἑαυτῷ ἀποσώζει τὰς φύσεις, οὕτω καὶ αὐτὸς ἐν αὐταῖς ἐστὶν οὐχ ὑπάρχων ἕτερος παρ' αὐτάς.

129 Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς Καισάριον μονάζοντα ἐπιστολῆς· Οὕτω κἀνταῦθα τῆς θείας αὐτῷ φύσεως ἐνιδρυσάσης ἓνα υἱόν, ἐν πρόσωπον τὸ συναμφοτέρον ἀπετέλεσε, γνωριζόμενον μέντοι ἀδιαιρέτῳ καὶ ἀσυγχύτῳ λόγῳ οὐκ ἐν μιᾷ μόνῃ τῇ φύσει, ἀλλ' ἐν δυοῖν τελείαις. Ἐπὶ γὰρ μιᾶς ποῦ τὸ ἀσύγχυτον; Ποῦ τὸ ἀδιαιρέτον; Ποῦ ἡ ἔνωσις λεχθείη; Ἐαυτῇ γὰρ ἐνοῦσθαι ἢ διαιρεῖσθαι ἀδύνατον. Ποῖος ἄδης ἠρεύξατο μίαν ἐπὶ Χριστοῦ φύσιν λέγειν μετὰ τὴν ἔνωσιν; Ἡ γὰρ τὴν θείαν κρατοῦντες τὴν ἀνθρωπίνην ἀρνοῦνται, φημι τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, ἢ τὴν ἀνθρωπίνην κατέχοντες τῆς θείας φύσεως τὴν ἄρνησιν ποιοῦνται· ἐπεὶ λεγέτωσαν, ποῖα ἀπολώλεκε τὸ ἴδιον; Εἰ γὰρ ἔτι ἔρρωται ἡ ἔνωσις, πάντως καὶ τὰ τῆς ἐνώσεως ἰδιώματα ἀποσώζεσθαι ἀνάγκη· ἐπεὶ οὐχ ἔνωσις τοῦτο, ἀλλὰ σύγχυσις καὶ ἀφανισμὸς τῶν φύσεων.